

Kovara Yekitiya Jinen Kurdistan - Kurdische Frauenzeitschrift

JIYYAN

Hejmar :15
Wext :Çiriya Pêşin 1995
Biha :2 DM

4. Dünya Kadınlar Konferansı'na katılan dört kadınla yapılan röportaj (*)

Dört ayrı ülkeden, farklı dinlere mensup kadınlar; Bayan İbrahim (Sudan), Vollmer (Vatikan), Kissling (Amerika), Nassiri (Fas).

Spiegel: Platformda tartışılan konu, kadınların politikada ve toplumdaki yerleri ve bu konudaki gelişmeler...

Vollmer: Bu dökümanlar kadınlar için hakarettir. Bunlar her şeyden önce kadını üreten bir makine olarak görüyor.

Kissling: Bir kaç laik ülke, eşitliğe karşı olmasa da fazla çaba harcamıyor.

Nassiri: Gerici Katolik ve İslami gruplar, eşit hak düşüncesini kötü bir rüya gibi görüyorlar. Bu durum Müslüman ve Batılı kadınları daha geri bir konuma itiyor; elde ettiğimiz haklarımızı da kaybedeceğiz.

İbrahim: Ben öyle düşünmüyorum. Kendime ait inşaat şirketim var, eşim de gazeteci. Buna rağmen, İslam kanunlarına göre, eşim bana ve çocuklarıma bakmak mecburiyetinde. Ben de kendi paramı istediğim gibi harcarım, neden bu hakkımı geri veriyim?

Spiegel: Bunun için mi, İran, Sudan, Mısır gibi İslam ülkeleri eşit hakka karşı çıktı?

İbrahim: Evet, bu bir neden olabilir. Erkeğin bu görevi nedeniyle bizde aile birliği devam ediyor.

Spiegel: Yapılan araştırmalara göre, kadınların yüzde sekseninin annelik rolünden pek hoşlanmadıkları anlaşılıyor.

Vollmer: Ben bu tür araştırmaları onaylamıyorum, zaten kadındır aileyi bir arada tutan.

İbrahim: Kadın ve aile ayrılmaz bir parçadır. Kadınlar yaşamlarının yüzde seksenini aileleriyle birlikte geçiriyor. Doğumdan yirmi yaşına kadar aileleriyle birlikte yaşıyorlar. Yirmi ile kırk arası, kadınlar güzel ve çekici olduğu için erkekler tarafından beğeniliyorlar. Fakat, altmışla yüz yaş arası kadının bakıma ihtiyacı var. Bu konferansta, bu konulara az

değinildi. Şu anda dünyada 1,2 milyar Müslüman yaşıyor, onların istemleri de dikkate alınmalıdır.

Nassiri: Kadınlar, "Müslümanlar Batılılardan iyidir" diye düşünmemelidir. Bizde de evlilik dışı seks var. Kadınlar kürtaj oluyor, genç kızlar hamile kalıyorlar. Bu konular üzerinde daha ağırlıklı durmak gerekiyor.

İbrahim: Evet, ama bizim halkımız Batıyı taklit ediyor.

Spiegel: Batılılaşma korkusunu Vatikan'ın yanı sıra Sudan, İran,

lemek için propaganda yapılıyor. Çoğalmamızı engelliyorlar. Bu bizim hayatımıza karışmaktır.

İbrahim: Korkarım bu beyanname bize karşı kullanılandır. "İnsan Hakları Beyannamesi'ni imzaladınız ve yerine getirin" diyecekler.

Bizde bazı gelenekler çok iyidir, ama bazı Müslüman ülkelerde kadınların sünnet edilmesi hala gündemde. Bunu önlemeyi ancak kadınları daha iyi bilgilendirmekle başarabiliriz.

Spiegel: Bu kadar farklı düşünce-

Guatemala veya Honduras'da da yaşıyor. 1993 yılında Viyana'da yapılan BM-İnsan Hakları Konferansında sonuç olarak, insan hakları kadın haklarıdır denmişti.

İbrahim: Bizim kendi kültürümüz Kuran'ın yüceliğinde kurulmuştur. Konferansın sonuç bildirgesi, benim düşüncelerime ve kültürüme karşı koyamaz.

Spiegel: Kimse sizi zorlayamaz.

Vollmer: Üçüncü Dünya ülkelerine yapılan maddi yardımlar, konferans ve anlaşmalara bağlı olarak veriliyor. Anlaşmaların uygulanmaması zorlamadır. Bunu Latin Amerika'da çoktan beri hissediyoruz; gebeliği ön-

lere rağmen ortak çözüm buldunuz mu?

Nassiri: Biraz zor. Benim için aile çok önemlidir. Ben kadının özgürlüğünü kendisinin elde edeceğine inanıyorum.

Kissling: Bu beraberliğimizle çok şey elde ettik. Bu konuşmadan sonra pek ön yargım kalmadı.

Spiegel: Widda İbrahim, Frances Kissling, Rabia Nassiri, Christine Vollmer'e çok teşekkür ediyoruz.

* 18.9.1995 tarihli Der Spiegel dergisinde yayınlanan yukarıdaki röportaj, Servet Laçın tarafından Türkçeleştirilmiştir.

Jiyan'ın Gündemi

Merhaba,

Üç ayda bir de olsa, kadınların emeğiyle yoğrulmuş bir çalışmanın ürünü olan Jiyan'ı sizlere sunmanın sevinci içerisindeyiz.

Bir çok okuyucumuzun da gözlemlediği gibi, Jiyan beş yılı aşkın yayın hayatında, Kürt kadın hareketinde yaşanan önemli bir boşluğa imkanları ölçüsünde, küçük çapta da olsa katkıda bulunuyor.

Gönül isterdi ki Jiyan haftalık Kürt Kadın Dergisi olarak bu önemli boşluğu doldurmuş olsun. Lakin bunun öyle dışardan bakıldığı gibi kolay bir iş olmadığını birçok okuyucumuz biliyor. Böylesi bir çalışma için iyi bir zemin oluşturmak ve okuyucu kitlesini geliştirmek çok önemli.

Jiyan, şimdiye dek izlediği yayın politikasıyla, Kürt kadının bilinçlenme sürecine hizmet etmiş, Kürt kadınının bilgiyle donanmış silahıyla mücadele saflarına katılmasına katkıda bulunmaktadır. Jiyan; gölgelerde kalan kalemleri gün yüzüne çıkartmak ve en önemlisi bir bütün olarak Kürt ulusal hareketinin destek ve prestijinin yükselmesine katkıda bulunmuştur. Bu sebeple her Kürt kadınının, demokrat, aydın ve yurtsever insanımızın Jiyan'ı okuması, okutması ve yazılarla, yorum ve haberlerle beslemesi, Jiyan'ın yaşamaya için sarfedilen emeğin damla damla büyümesine katkısı olacaktır.

Değerli Jiyan okuyucuları,

Sizlerden ayrı kaldığımız üç ay zarfında dünyada ve Kürdistan'da önemli gelişmeler yaşandı. Savaş ve barışlar, ateşkes ve soykırımlar, doğal felaket, soygun ve skandallar, hızla üreyen virüsler ve sokak ortalarında sorgusuz sualsiz boğazlanan insan ve çocuklar...

Tüm bunlar insanların birbirlerine ve doğaya karşı ne kadar zalimleştiğini ve yaşanan bu duyarsızlığın getireceği felaketleri düşünmek bile tüyler ürpertici.

İsrail-Filistin arasında yıllarca süren savaş, iki halkın yıllarca adeta birbirinin kanın emercesine savaştıktan sonra barış masasına oturmaları ve geçtiğimiz aylarda iki ülkenin yeni haritalara imza atması Ortadoğu barışına bir ivme kazandırdı. İsrail ve Filistin'de barış karşıtlarının çıkardığı huzursuzluk ve çatışmalar, savaşın açtığı yaraların pek kolay sarılmadığını bir kez daha gösterdi.

Ortadoğu'da yıllarca kanayan yara kapanmaya doğru giderken, eski Yugoslavya'da yaşanan insanlık trajedisine dünya daha ne kadar seyirci kalacak? Geçtiğimiz günlerde savaşan tarafların imzaladıkları ateşkesin Balkan Ülkesi için barışın garantisi olmasını ve bu ülkede yaşanan vahşetin bir an önce bitmesini temenni ediyoruz.

Kamuoyuna yansıyan ama beklenenin altında tepki gören Çin ve Fransa'nın Atom denemeleri, uluslararası antlaşmaların büyük güçler tarafından, istendiği zaman nasıl ayaklar altına alındığının sadece iki bariz örneği. Atom denemelerine karşı kararlı mücadelenin Greenpeacelerce başlatılması, timsah ve kaplumbağalar için gözyaşı dökenleri, barış savunucuları ve bu uğurda mücadele edenler için büyük bir talihsizlikti.

Yine geçtiğimiz aylarda G. Kürdistanlı iki partinin İrlanda'nın başkenti Dublin'd yaptıkları toplantı da basına konu oldu. Bu görüşmelere Amerika arabuluculuk yaparken, Türkiye gözlemci olarak çağırılmıştı. Kürt sorunun dünya kamuoyunda tartışılmasını istemeyen Türkiye, her konuda engel olmaya çalıştı. Türkiye'den başka bir tavır da beklenmiyordu zaten!

G. Kürdistanlı iki büyük örgüt liderinin sorunlarını diyalog yoluyla çözmeleri Kürt Halkına daha çok prestij kazandırır. Bizim için, bu aşamadan sonra Dublin görüşmelerinin G. Kürdistan'a barış getirmesini ve kardeş kavgasının bir an önce noktalanması önem taşıyor.

Bir diğer önemli konu; 4-15 Eylül tarihlerinde Çin'in Başkenti Pekin'de yapılan 4 Uluslararası Kadın Konferansı idi. Çeşitli ülkelerden konferansa katılan Kürt kadınları, Kürdistan'daki durum, Kürt halkının haklı mücadelesi ve Kürt kadınlarının içinde buldukları kötü koşullar hakkında bilgi verdiler.

Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarını Jiyan aracılığıyla daha geniş bir şekilde aktarmaya çalışacağız.

Değerli okurlar,

Hepimizin yakında izlediği gibi Türkiye'de hükümet ortağı CHP nin istifasıyla dağılan CHP-DYP koalisyonu ülkeyi siyasi bunalımın eşiğine getirdi. Grevlerin kısa zamanda ülkeyi sarması ile birlikte, Tansu hanım kanadı kırık bir kuş gibi sağa sola çarptıktan sonra Türkeş ve Ecevit destekli hükümet kurma çabasıyla şimdiye kadar yaptığı tarihi hatalara birini daha ekledi.

Türkiyede yaşanan siyasi istikrarsızlık, işsizlik, sosyal adaletsizlik, ekonomik bunalım ve Kürdistan'da yürütülen haksız savaşın politikasının iflas ettiğini kabul etmeyen anahtarın anası ANAMIZ(!), babası ve kardeşine kavuştuktan sonra meydanlarda ve kürsülerde "bir yumruk ve bir ses YA BİTECEK YA BİTECEK" demeye hazırlanıyor. Bu nutukları kürsülerde atıp atamayacağını önümüzdeki günlerde göreceğiz. Hükümet güvenoyu alamadı ve ülkeyi seçim bekliyor.

Herzaman olduğu gibi, bugün de iki ateş arasında yaşayan Kürt Halkı, Türkiye'de yaşanan siyasi istikrarsızlığın ve savaşın faturasını ödeyeceğine kuşumuz yok.

Diğer taraftan Kürtlerin kendi aralarındaki sorunları çözmek için diyalog yolu yerine, silahı seçmeleri birçok kez olduğu gibi bugünde Kürt halkına zor günler yaşatmakta. Kürdistan'ın içinde bulunduğu savaş, sürgün gözyaşı yetmiyormuş gibi, bugün G. Kürdistan'da yaşananlar geçmişten ders almadığımızın somut örneği. Bu günlerde Orta Afrika'da "Afrikalı Kara Napolyon" can çekişirken, Kürdistan yeni bir Napolyon mu doğuruyor?

Değerli okuyucular,

Jiyan'ın bu sayısında Kürdistan'daki son gelişmeler, barış ile ilgili bir yorum, Pekin'de yapılan 4. Uluslararası Kadın Konferansı, haber ve bu sayıdan itibaren küçük okuyucularımız için ayırdığımız çocuk sayfasında çocuklara yönelik öykü, bulmaca ve fıkralar yayınlıyoruz.

Redaksiyon

Eylem Haberleri - Eylem Haberleri - Eylem Haberleri

Kürt Kadınlar Sempozyumu

Hêvi

Kürt Bilgilendirme ve Belgeleme Merkezi NAVEND, 24 Haziran 1995'de Bonn'da "Batı ve Orta-Doğu arasında Kürt kadınları" konulu bir günlük bir seminer düzenledi.

Seminere bir çok Kürt aydın kadınlar ve Alman kadın örgütlerinden kadınlar katıldı.

Kürdistan'daki Kürt kadınının durumunu yazar Hatice Yaşar dile getirirken, sürgünlülüğün Avrupa'da yaşayan Kürt kadını üzerindeki etkisi üzerine, psikolog Pervane Goreshe detaylı bir referat sundu.

Güney Kürdistan örneğinde Kürt kadın örgütlenmelerinin oluşumu, gelişimi ve amaçlarıyla ilgili konuşmaları Şirin Aqravi sundu. Almanya'da oluşan Kürt kadın örgütlerinden Komjin'i temsilen gelen Dr. Nalin Polat Kürt kadın kurtuluş hareketinin halkın kurtuluş hareketinin bir parçası olduğunu dile getirirken, Komjin'in oluşumu, gelişimi üzerine bilgiler verdi. Dr. Polat, ilk Kürt kadın dergisi JİYAN'ı üç ayda bir çıkardıklarını, Komjin'in geniş bir kadın kitlesine hitap ettiğini ve kamuoyu çalışmalarının küçümsenmeyecek derecede yoğun olduğunu vurguladı.

Platforma Jınên Kurdistan ve Kürt Cemiyeti-Kadın Çalışma Grubu'nu temsil eden Berivan Ayvaz, her iki oluşumlar üzerine kısaca bilgiler verirken, Kürt kadın örgütlenmesinin gerekliliğini vurguladı. Sayın Ayvaz çeşitli siyasi görüşten Kürt kadınlarının Platforma Jınên Kurdistan'da bir araya gelebildiklerini belirtti.

"Nasıl ve niçin/neden mücadele etmeliyiz?" konulu panele katılanlardan Hanne E. Pollmann (Alman Kadın Konseyi Temsilcisi) konferansların önemini vurgulayarak, çeşitli Alman Kadın örgütlerinin bu konseyde demokratik yöntemlerle biraraya gelebildiklerini, ortak amaçları için mücadele etme ve böylece mücadeleyi daha güçlü yürütme imkanı bulduklarını söyledi. Dr. Nesmil Ghassemlou Kürt halkının ve kadınının kendi kaderini tayin hakkının eşitliğini vurguladı. Aktion Zana 21'den Angela König toplumsal emansipasyonun yalnız Feminizmle mümkün olacağını dile

getirdi. Sosyalpedagog ve Köln Şehir Meclisi Yeşiller üyesi Şengül Şenol Kürt kadınının dilini korumada en büyük rolü oynadığını dile getirirken, Bavyera Eyalet Milletvekili Elisabeth Köhler Güney Kürdistan'da Kürt

lerde, kadının yükselmek için erkeklerden kat kat başarılı olması beklentisine ve kadının dış görünüş ve özel hayatında daha dikkatli olması gerektiğine işaret etti.

Bonn'da yapılan toplantıya KOMJIN adına Dr. Nalin Polat katıldı.

kadınları için bir buluşma merkezi için girişimlerde bulduklarını fakat kısa bir süre sonra YNK peşmergeleleri tarafından bu merkezin askeri bir merkeze çevrilmesine çok üzüldüğünü belirtti.

Serbest gazeteci Çınur Ghaderi'de kadınların siyasi örgütlerde karşılaştıkları zorluklara değindi. Kadınların yeterince ciddiye alınmadığını, örgüt-

Tartışmalı geçen ve erkeklerin de sayıca yoğun katıldığı panelin bitiminde kadın-erkek cepheleşmesini önlemek, kadınların ve erkeklerin kendilerini yenilemesi ve sorgulaması gerektiği, Kürt kadınının Eylül ayında Pekin'de yapılacak olan Dünya Kadınlar Konferansına katılması için çaba sarfedilmesi yönünde görüşler de yer aldı.

KOMJIN Duisburg Birimi toplantısı

Ruken Atay

Komjin-Duisburg Birimi; 25.06.95, Pazar günü bir toplantı düzenleyerek, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde Kürt kadınının yeri ve örgütlenme zorunluluğu üzerine üye ve sempatizanlarını bilgilendirdiler. Komjin merkezinden bir arkadaşın da davet edildiği bu toplantıda, katılan herkes bu konu üzerine düşüncelerini açıkladı. Özellikle Avrupa'da yaşayan Kürdistanlı kadınların görev ve sorumlulukları üzerinde durularak, neler yapılabileceği üzerinde tartışıldı. Yaklaşık üç saat süren toplantı sonunda bir yardım örgütü olan HÊVİ'nin savaşta öksüz ve yetim kalan çocuklara yönelik yaptığı projeyi maddi olarak destekleme kararı da alındı. Hemen bir yardım kampanyası başlatılması ve bunun Eylül ayı sonuna kadar tamamlanması düşünüldü. Katılanlardan hala Komjin üyesi olmayanlar, üye olma istemlerini belirttiler.

Böylesi sohbet ve bilgilendirme toplantılarının sıkça düzenlenerek, yapılan çalışmaların değerlendirilmesi de karar altına alındı.

Eylem Haberleri - Eylem Haberleri - Eylem Haberleri

Bottrop Kürt Kültür Günleri

Haber Merkezi

HEVALTI-Bottrop'un düzenlediği Kürt Kültür Günleri 18 Eylül-7 Ekim tarihleri arasında yapıldı.

27 Eylül günü KOMJIN'ın da davet edildiği ve "Batı-Avrupa medyası ile kendi kültürleri arasında Kürt kadınları" konulu tartışma ve sohbet günü yoğun bir katılımı gerçekleştirildi.

Panelde yer alanlar kendilerini kısaca tanıttıktan sonra, konuya yönelik düşüncelerini söz hakkı sırasına göre açıkladılar.

Kimlik sorunu üzerine ilk söz hakkı verilen KOMJIN temsilcisi, Kürdistan'da doğup, orada büyüyen bir insan olarak kimlik sorunu ile okula başladığında, farklı bir dilde eğitim ve öğretim görme zorunluluğu ile karşılaşınca yüz yüze geldiğini söyledi. Bu sorunu yaşayan her çocuğun bunalıma girebileceğini, anne-babanın görevlerini yeterince yerine getirmemesinin bu bunalımın uzun süreli yaşanmasına yol açtığını açıkladı. Altı yaşından sonra her çocuğun anne-babasına

açıkladı.

Almanya'da yetişen bir genç kızın özgürlüklerinin kısıtlandığını, anne-babanın çocuklarının bir Alman gibi yaşamasına engel olduğunu, genç kızların bu kısıtlamalarla yaşamını sürdürmek zorunda olduğunu açıklayan moderatör, genç kızlık döneminin Kürdistan'da nasıl yaşandığını sorduğunda; KOMJIN temsilcisi Kürdistan'da daha küçük yaşlarda kız çocuklarına toplumdaki rolüne uygun eğitim verildiğini, orada da genç kızların her istediğini özgürce yapamamasının nedenlerini, toplumsal ve sosyal yapılanmaya göre açıkladı. Almanya'da büyüyenlerin Kürdistan'dakilere göre daha sıkı bir kontrol altına alınmasının nedeninin burada azınlık olarak yaşama ve bundan dolayı da geleneksel kurallara daha sıkı sarılma olduğunu belirten KOMJIN temsilcisi, Kürdistan'da politik mücadeleye atılan kadınların, toplumsal yapıyı kendi bakış açıları doğrultusunda değiştirmek için yaptıkları mücadele sırasında aile ve devlet baskısını göze aldıklarını söyledi. KOMJIN temsilcisi, Kürtler hakkında gerçeklerin gerçek boyutlarıyla medyaya yansımada-

"Niçin ayrı bir dil? Ben kimim?" sorusunu yönelttiğini ama, bu soruya mantıklı bir cevap alamayanların ruhi bunalıma sürüklendiğini örneklerle anlattı.

Anlatılanları, Almanya'da büyüyen bir genç kız olarak Olcay Çivi de onaylayarak, anne-babasının kendisine kimliği ile ilgili herhangi bir açıklamada bulunmadığını, evde zaman zaman farklı dilde konuşulduğunda, bu dilin hangi dil olduğunu ve kimlerin konuştuğunu sorduğunda tepki ile karşılaştığını ve uzun süre Türk olduğunu sandığını anlattı. Altı yaşından sonra okula başladığında da Almanca öğrenmek zorunda olduğunu ve kendisine yaşadıkları ülkede misafir işçi olarak kaldıklarının sürekli belirtilmesinden rahatsız olduğunu söyledi. Okulda yabancı çocuğu olarak bunalımlar yaşadığını, hatta annesine saçlarının renginin neden sarı olmadığını sorduğunu ifade eden Çivi, kimi zaman siyah saçlı ve yabancı olduğu için aşağılık kompleksine kapıldığını

ğını, bunun yansıması halinde, yansıtanların mahkemeye sevkedildiklerini de ayrıntılı bir biçimde anlattı.

Melez olan psikolog Bärbel Kampmann, Almanya'da doğup büyümesine ve kendisini Alman hissetmesine rağmen, teni ve saçının rengi koyu olduğu için Alman çocukları tarafından aşağılandığını, Kürtler kadar olmasa bile, yine de baskı ve aşağılık kompleksi yaşadığını söyledi. Kürtlerin sömürgeci ilişkilerden kaynaklanan baskı ve aşağılanmalarla da karşılaştıklarına değinen Kampmann, kendisinin bu açıdan farklı olduğunu, savaş ortamında bulunmadığı için nispeten daha rahat koşullarda yaşadığını, ancak buna rağmen çeşitli aşağılanmalarla karşılaştığını ifade etti.

Üç saat süren toplantıda, dinleyicilerden gelen sorular da yanıtladı ve bu tür toplantıların sık sık yapılması gerektiği vurgulandı.

KOMJIN Hamburg Birimi 2. Kongresini yaptı

Bêrivan

KOMJIN Hamburg Birimi 2. Olağan Kongresini 15 Ekim 1995 tarihinde üye ve sempatizanlarla birlikte yurtseverlere açık bir şekilde topladı. Kongre yoğun bir katılımı gerçekleştirdi.

Aynı gün ülkede yapılan Demokrasi ve Değişim Partisi'nin kongresine gönderilen mesajla; barış, demokrasi ve özgürlük adına verilen kavgada, KOMJIN'lı yurtsever kadınlar olarak yer alındığı ve her türlü dayanışmaya hazır olunduğu, artık Kürt kadınlarının ulusal mücadelede yer almasının gerekliliği vurgulanarak onlara başarılar dileği iletili.

Kongrenin açılış konuşmasını yapan arkadaşımız, Kürt halkının onurlu neferi, düşünür ve ulusal mücadelede yerini bir yurtsever olarak alan İbrahim Aksoy'un Türkiye'ye döner dönmez T.C. Devleti tarafından tutuklandığını ve bundan duyulan üzüntüyü dile getirdi. Düşünce özgürlüğüne, halkların kardeşliğine, insanca yaşama hakkına ve demokrasiye zincir vurmaya çalışan T.C. Devleti, KOMJIN tarafından şiddetle kınandı.

2. Kongrenin önemli bir tarafı da KOMJIN-Köln'den sonra ilk defa resmi olarak dernekleşen bir birim olmaktı. Geçmiş dönem çalışmalarında toplantılar boyunca sorunlarını çözen, ilişkilerini daha da sıcaklaştıran KOMJIN'lı kadınlar, yeni dönem için kararlı, azimli ve daha da aktif çalışacaklarından emin görünüyordular. Karar taslaklarının okunmasından sonra, yeni organların seçimi gerçekleştirildi.

Dilek ve öneriler bölümünde, Kürt kadınları olarak yok denecek kadar az olan örgütlenmeyi gerçekleştirmek, birlik ve dayanışmayı yükseltmek ve güçlü bir örgüt oluşturmak için tüm yurtseverlerin harekete geçmesi gerektiği belirtildi.

Coşkulu geçen Kongrenin geleceğe ışık tutması dileğiyle gündem sona erdi.

Eylem Haberleri - Eylem Haberleri - Eylem Haberleri

Barış Yürüyüşü

Haber Merkezi

Bilindiği gibi, 1 Eylül günü, "Dünya Barış Günü" olarak kabul görmekte ve bu gün de barışseverler tarafından çeşitli eylemler düzenlenmektedir.

dir. Bu gün özellikle de savaş ortamını yaşayan ülkeler için çok önemlidir.

Yurt dışında yaşayan Kürt kadınlarının büyük bir kesimini çatısı altında toplayan KOMJIN olarak biz, halkımıza karşı yürütülen savaşı ve sömürgeci güçlerin uyguladığı vahşetleri kınamak, onları kamuoyuna duyurmak ve de kamuoyunu duyarlı kılmak için çeşitli girişimlerde bulunuyoruz. Bu anlamda "Dünya Barış Günü" nedeniyle, salt kadın ve ço-

YURTSEVER VE DEMOKRAT BAYANLARI

Ülsemizdeki kana bulayan kâri savaşın durmasına ve barış görüşmelerinin başlatılmasına katkıda bulunmak istiyorsanız, gelin 2 Eylül Cumartesi günü Köln'de düzenlenen barış yürüyüşüne birlikte katılalım!
Bağlama Yeri: Ebertplatz
Saat: 12.00'de
Miting: Offenbachplatz saat: 14.00

cuklardan oluşan bir eylem düzenlemeyi istedik. Daha sonra aynı gün nedeniyle KOMKAR'ın da bir yürüyüş eylemi koyduğunu öğrenmemiz üzerine, birlikte yapmayı uygun bulduk.

2 Eylül günü "Ülkemizdeki kirliliği savaşı kınamak ve Kürk sorununun barışçıl çözümünü haykırarak için el ele" şiarı altında yaklaşık 7 bin kişinin katıldığı yürüyüşte KOMJIN olarak yığinsal bir biçimde yer aldık. Yürüyüşte flamalar taşınmakla beraber, hazırlanan pankartlar yağmur nedeniyle taşınamadı.

Yürüyüşten önce tüm Türk, Kürt, Alman ve diğer yabancı kadın kuruluşlarıyla birçok parlamenter ve kişiye birer bildiri gönderilerek halkımı-

BARIŞ YÜRÜYÜŞÜNE ÇAĞRI

Ülkemizde yürütülen kirliliği savaşı kınamak ve soruna BARIŞÇIL ÇÖZÜM yollarının getirilmesini haykırmak üzere, tüm yurtsever ve demokrat kadınları 2 Eylül Cumartesi günü, Köln'de yapılacak yürüyüşe çağırıyoruz!

Yer: Ebertplatz, saat: 12.00
KOMJIN

Kürdistanlı Kadınlar Birliği

zın karşı karşıya bulunduğu durum anlatıldı, sürdürülen savaşta payı olan ülkelerin, özellikle de Almanya'nın, Türk devletine buldukları silah yardımı nedeniyle kınanması ve yürüyüşe destek vermeleri istendi.

Katılmasalar dahi birçok Alman parlamenter ve kişinin mesajlarıyla yanımızda olduklarını ve bizleri desteklediklerini belirtmelerine karşın, "Aleviler Birliği Kadınlar Kolu" dışında diğer Türk kadın ve kadın kuruluşlarının ilgisiz kalışları bizleri düşündürdü doğrusu. Çünkü, ülkemizde sürdürülen savaş iki halkı da olumsuz etkiliyor.

Siyasi ve barışçıl çözüm istemi, kimilerinin işine gelmediği için kamuoyunda gerekli yankıyı bulmaz. Ve bu anlamda da zor bir mücadele yöntemidir. Ama en doğru ve sonuçta kabul gören en gerçekçi yöntemdir de. Bazen, sayıları 50-60'ı geçmeyen bir kesimin yaptığı herhangi bir eylem, o kesimi deşifre etmek için de olsa basın ve yayın tarafından işlenebiliyor da, böylesi anlamlı bir günde yapılan yine anlamlı ve barışçıl bir istem, bir eylem yansıtılamıyor. Bununla, barışa verilen önem de an-

Avrupa Alevi Birlikleri Federasyonu
Föderation der Aleviten Romelande e.V.
Kamp-Amerikan-Str. 20 • D-11149 Köln • Tel: 02281 / 30 12 70 • Fax: 02281 / 30 891

Avrupa Alevi Birlikleri Federasyonu

Avrupa Alevi Birlikleri Federasyonu

1 Eylül Barış Günü'nü kutlamak için bir yürüyüş düzenliyoruz. Bu yürüyüşün amacı savaşın durması, barışçıl çözümlerin uygulanması ve barışın sağlanmasıdır. Bu yürüyüşün amacı sadece barışın sağlanması değil, aynı zamanda savaşın durması ve barışın sağlanmasıdır. Bu yürüyüşün amacı sadece barışın sağlanması değil, aynı zamanda savaşın durması ve barışın sağlanmasıdır.

Katılmak isteyenler, saat: 12.00'de Köln'de yapılacak yürüyüşe katılabilirler. Bu yürüyüşün amacı sadece barışın sağlanması değil, aynı zamanda savaşın durması ve barışın sağlanmasıdır.

Çağrı, tüm yurtsever ve demokrat kadınları 2 Eylül Cumartesi günü, Köln'de yapılacak yürüyüşe çağırıyoruz!

Yer: Ebertplatz, saat: 12.00

KOMJIN

Kürdistanlı Kadınlar Birliği

Kürdistanlı Kadınlar Birliği

laşılabilir. İşte bu noktada barıştan yana tüm insanların, özellikle de savaş ortamını yaşayan halkların, tüm Türk ve Kürt halkının (en başta kadınların) savaşa son verilmesi ve barışçıl çözümden yana tavır takınması ve bu doğrultuda yapılan eylemleri desteklemesi gerek.

Bir dahaki eylemlerde birlikte haykıracağımızı umut ederek, duyarlı olanlara teşekkür ediyor, başta Türk devleti yöneticileri olmak üzere herkesi sağduyulu olmaya çağırıyoruz.

KADINLAR BARIŞ İÇİN HEP BİRLİKTE YÜRÜYELİM!

Tüm Kadınlar Dünya Barış Günü nedeniyle, 2 Eylül'de bir araya gelip, savaşın durmasını ve barışın sağlanmasını talep ediyoruz!
Türkiye ve Kürdistan'da sürdürülen savaşın durması, savaşın sona ermesi için hep birlikte mücadele ediyoruz!
Barışın sağlanması için hep birlikte mücadele ediyoruz!

Türkiye'de Barış İçin Kadınlar Birliği

Ülsemizdeki kana bulayan kâri savaşın durmasına ve barış görüşmelerinin başlatılmasına katkıda bulunmak istiyorsanız, gelin 2 Eylül Cumartesi günü Köln'de düzenlenen barış yürüyüşüne birlikte katılalım!
Bağlama Yeri: Ebertplatz
Saat: 12.00'de
Miting: Offenbachplatz saat: 14.00

Bağlama yeri: Ebertplatz, saat 12
Miting: Offenbachplatz, saat 14

KOMJIN - Kürdistan Kadınlar Birliği

Kansız, yitiksiz, savaşız barış günleri umuduyla...

Belgin

Savaşları bilirsiniz. Çıkabilmesi için bir "neden" ve bu "neden"e inanmış insanlar olması gerek. Çoğu zaman öyle elle tutulur bir "neden" olmadan da insanlar birbirleriyle savaşır. Bazense neden savaştığını bile unuttur, ölür ve öldürülürler.

Canınızdan başka kaybedecek şeyleriniz de varsa eğer, yer altı ve yer üstü kaynaklarınız çoksa ya da zengin petrol yataklarına sahipseniz, o zaman işin rengi değişir. Emperyalistler "demokrasi hamisi" kesilir, araya girip sizi "barıştırlar." Aslan payını almak bu "büyüklerin" hakkıdır çünkü. Aksi bir durum sözkonusuysa göstermelik barış çağrılarını sizi kaderinize terkederler. Boşnak-Sırp, Çeçen-Rus olaylarında olduğu gibi.

Bir de bunun dışında yaşanan ya da yaşatılan savaşlar vardır. Elle tutulur, gözle görülür türden. Vardır ama yoktur da aynı zamanda! Yaşarsınız, tüm benliğinizde hissedersiniz ama, yoktur. Dokunursunuz, acısını yüreğinizde duyarsınız ama, yoktur! Tıpkı Kürdistan'da olduğu gibi.

Her savaşın bir de kendine özgü hukuku vardır. Öldürmek meşrudur örneğin. Kadınlara tecavüz etmekse kanıksanmış, olağan (!) şeydir. Öyle ya, insan yaşamının hiçe sayıldığı yerde tecavüzün lafı mı olur!

Her savaş doğal olarak karşıtlarını da doğurur. Savaşın yıkım olduğunu gören bu insanlar, yaşanan acılara son vermek için mücadele ederler. Bazen de öyle ilginç şeyler olur ki, bu insanlar kendi ülkelerinde yaşanan savaşı görmek istemezler de, başka ülkelere çıkarma yaparlar, barış elçisi olarak! Tıpkı Türkiye'deki "aydın"ların Bosna-Hersek'e gitmesi gibi. Gözleri kör, kulakları sağır, beyinleri dumura uğramış bu "aydınlar", gözaltında 4 polis tarafından tecavüze uğrayan Leman Çelikaşan ve onun gibi yüzlercesinin haykırışlarını duymazlar ama, Bosnalı kadınlar için timsah gözyaşları dökerler.

Gerçek yurtseverliği, vatan millet nidalarıyla faşizmi hortlatmakta ve insanların milli duygularını gıdıklamakta arayan bu "aydınlar" için; tabii ki Şanar Yurdatapanlar vatan hainidir. Hem de en tehlikelisinden. Onlar savaşa karşıdır çünkü. Hatırlarsınız, lisesi bir genç kız okulunun duvarına "savaşa hayır" yazdığı için "vatansever" okul müdürü tarafından polise teslim edilmişti. Bu ülkede öyle yüksek

sesle savaşa karşı çıkmak yürek ister; suçtur çünkü.

Veya Kürt sorunu ile ilgili bir anket-rapor hazırlayan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve bunu yorumlayan Doğu Ergil az mı suçludur! Hiç kuşku yok ki, o da vatan hainidir! Asimilasyon, baskı ve sindirme politikalarının kol gezdiği Kürdistan'da, çok ağır koşullar altında yanıtlanan bu anket soruları gösteriyor ki, Kürt halkının yüzde 42'si Kürt sorununun çözümü için ortak federasyon öneriyor. Yüzde 61'i tüm etnik grupların anadillerinde eğitim görmesini istiyor. Yüzde 65'i evinde sadece Kürtçe konuşuyor. Kürt halkının, istemlerini tam olarak yansıtabilme olanaklarının neredeyse sıfır olduğu böylesi koşullarda hazırlanan raporun bu kadarı bile, savaş çıkırtkanlarına gereken cevabı vermiyor mu?

Ya da "gazeteciliğe" tesadüfen başlamış, düzeysiz üslubuyla nam salmış provokatör-gazeteci Emin Çölaşan ve onun gibi düşünönlere göre Mardin'de vurulan albayın eşi Tomris Özden, alışlagelmiş "şehit karısı" olmadığı için tabii ki vatan hainidir!

Vatan hainidir; çünkü Özden, öldürölen bir gerillanın ablası Emine Duman'la, tam da 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde bir araya gelerek kucaklaşmıştır.

Bu ne demektir biliyor musunuz? Savaşlarda en ağır bedeli ödeyen kadınlar artık savaş istemiyor demektir. Çok geç olmadan ve daha fazla kan

dökölmeden bu sorunu diyalog yoluyla çözümlen demektir. Savaşa akıtacağınız paraları insanların refah ve mutluluğu için kullanın demektir. Yeter artık, her iki ulusun insanları daha fazla acı çekmesin demektir.

Bakınız, verilere göre 5600 yıllık dünya resmi tarihinde sadece 296 yıl savaşız, barış içinde geçmiş. Bu dönem içinde 14 bin 591 savaş meydana gelmiş ve toplam 3 milyar 640 milyon insan yaşamını yitirmiş. Harcanan trilyonlar, tahrip olan doğa, telef olan hayvanlar hariç. Bugün ise yaklaşık 30 ülkede savaş tüm acımasızlığıyla devam ediyor. (*) Bu kadarı bile neden barışa dört elle sarılmamız gerektiğini anlatmaya yetmiyor mu?

Coğrafyamız açısından sevindirici bir yansa, son günlerde insanların daha fazla barıştan söz eder olmaları. "Artık silahlar susmalı", "Kürt sorununun çözümü için diyalog yolu aranmalı" söylemlerine ise eskisi gibi yoğun tepkiler gelmiyor. Bir zamanlar cılız, bir iki çatlak ses olarak çıkan barış istemleri bugün, belki yeterli değil ama, daha gür bir sesle söylenmeye başladı.

Umarım bu istemler haykırışlara dönüşür ve gerçek barış sağlanır.

Ve umarım gelecek barış günü, kansız, yitiksiz, savaşız kutlanır.

(*) İstatistiki bilgiler. Özgür Ülke gazetesinin 1 Eylül 1995 tarihli "Barış ne zaman oldu ki?" başlıklı Cemal Uçar imzalı yazıdan alınmıştır.

Dî Mem û Zînê da rewşa jinên Kurd

Senem Çamlıbel

Dî civata Kurdan da jin her tim ne girêdayî mêran in, ne tenê dil û kolen in. Lê belê rastiyek heye ku dema mêr li malê bin û heke şert û şîrût hebin, ewana bir û baweriyên xwe li pey mêran bê tîrs eşkere dikin. Xasîma dî dewr û dewranên pêşiyê da jinên Kurd gor wi demî hîn azad bûn. Dibe ku ew rewş, konaxa civatê, jî têgihîştin û pêwendiyên insanan va girêdayî be.

Dema em rewşa jinan dî folklorê Kurdan û roja iroyin ku em têda dijîn da tinin ber çavan ev yek hîn zelaltir xûya dibe. Jinên ku eşîra xwe idare dîke, jinên ku heyfa mêrên kuştî jî neyaran distîne, jinên ku bî pêşmergan va şerê azadiyê dîke, jinên ku bo namûsa xwe nade dest neyaran jî geli û zînanan xwe davêjin û her weki dîn.

Destana Mem û Zînê da jî rola jinan gelek ber bî çav xûya dibe. Dîvê em bir nekî ku ew Destan dî nav malbata feodalan da derbas dibe. Rewşa wana û yên xelkên belengaz hevdû dîr in. Bes bî gîştî em dîkarin li ser bîaxivîn.

Wek evindarên qurnên kevn Zîn jî evindareke gelek dilsoz û paqij e. Bê gîlî û gotin jî bo Memê xwe dîkare bîkuje her usa jî nav nexweşîya giran nişkêva saxbibe û rabe ser piyan. Zîn pêşîya bav û pîzmamên xwe nikare dîdariya xwe eşkere bike an jî pêbikute erdê û gotinên xwe bîde qebûl kirinê. Zîn berxwedaneke bêdeng radixe berçavan. Wek keçikên Padişahên dîn li rûyê bavê nasekine û bêterbiyetiya nake. Lê belê seba yara xwe mîrîne hîldide ber çavan û bî kesekî dîn va nazewîce. Ev nîmûna Zîn dayî, iro jî dî Kurdistanê da gelek tê ditinê.

Ez dîzanîm Zulfinaz Xanîm heye li Bazîdê dîsekîne. Serê sala 1940'an da mêrê wê tê girtinê, malbata mêrê wê û wê tev dîşînine mefîyê kurek jê ra çêdibe bes zû dîmire. Mêrê wê jî hepsa Erzûrûmê dîreve bê sêr û berate wûnda dibe. Piştî ra dîxwazîn Zulfinazê bîdîne birên dîn, lê belê ne birayên mêrê wê ne jî ew pê razi dibe. Lî der jî gelek dîxwazîn pêra bîzewicîn bes ew nazewîce.

Pey 48-49 sal paşê ewana hevdû dîbinîn, lê mêrê wê çend caran zewicîye. Ez zanîm hûnê Zulfinazê

neheq bîkîn, lê bî dilsozî û sedeqeta jinên Kurd ya generasyonê kevn ew nîmûneyeke gelek balkêş e.

Zîn jî bî xewneki şevan û bî soza dayîna bo Memê dîçe mîrîne. Bî mîrazê xwe va şanabe.

Dî Mem û Zînê da rola Sîtiyê wek Mem û Alan ne ewqas ber bî çav e, bes dema bedewî, nazîkî, şeng û şoxîya Zînê, Ehmedê Xaniyê nemîr dîde gel Sîti wan delaliyan bî Kurdiya iroyin va wek rêzên jêrin uha radixe ber çavan.

*"Lêvên wan lal, rûyên gul bûn,
cênigên wan yasemin"*

*Rîndiya wan, lî rîndiya pûtên
Xulluxê bûbû rûmetşîkîn*

*Xal û nuqteyên rûyên wan, hem jî
ew rengê sîpî û sor*

*mina bûn Kaabe û Kevrê Reş û
umre û tewafa Kabeyê qor bî qor*

*Kesê ku bîdîta newqên wan ên
zirav, ciyên kemeran*

*tavil jî kûrana dîl "ah" dîkîşand,
jî derd û keseran"*

Çawa tê zanîn çarşeva reş, çarîk û pêçekên dîn - ku jin xwe têda vedîşêrin jî Ereban hatiye ketiye nav

Kurdan, her usa nav gelên ku îslamiyetê qebûl kirine. Lê belê dî nav gund û mezerên Kurdan da ev tişt gelek kêmtir in. Memê Alan û Mem û Zînê da jî ev tişt eşkere xuya dibe. Disa dî civata Kurdan da rûmeta jinan gor gelên dîn yên musulman hîn betir tê girtinê. Dî nav civatê da gotin û bîryar dayîna wana dî Memê Alan da uha tê eşkere kirinê.

Du periyên xwişk Tavbano, Heyvbano jî bona nişandana Mem û Zînê soz û qîrar dîdîne xwişka xwe ya piçûk Stêrbano. Ew rewşê uha dengbêj tinne ser zîman:

*"Şeva lî Mixriban bîqerarê tev bî
gotina jinan e"*

*Emê lî te ra Zînê deynî dî
qonaxa Memê Alan*

Payitextê mixribîyan e."

Çawa nuha "Bî qewlê mêrên berê be!" dîbêjin wan çaxan jî bî qewlê jinan gotine. Herdu xwişkên mezin ewana anîne ba hev û nişanê Stêrbano kirine.

Bî rasti isal bûye sedemê hîn tîştan ku em dîvê ser carekî dîn bîfîkîrîn.

Gor mîn yên herî girîng şîreta Ehmedê Xaniyê nemîr ya ku lî ser ye-kîti û biratiya Kurdan gotiye, ya dudan jî bî zîmanê Kurdi xeberdan, nîvisin û fîkîrîn e. Helbet gelek nuqtên dîn yên girîng jî henîn bes iro lî ser van herdu xalan ku em jinên Kurd çî dîkarin bîkîn ezê bîsekinim.

Dî herduyan da jî rola me jinan gelek henîn. Jinên Kurd bî zîrekî, zanayî û nazenîya xwe va dîkare pêşîya hîn tîştên kirêt ku beyna Kurdan da rûdîdîn, bîgre. Bê guman bî temami nikare bîgre lê belê dîkare xebat bike ku nakokîyan hîndîk bike, xwinên ku dîrije, kêmtir bibe. Dî rex mêrên ku tund û tûj da ciyê xwe nestîne, pişt nede rîya çewt û şaş. Her tim dî rîya birati û hevkarîyê da bîmeşe. Usa bîke ku Parti û mêrên serhişk û paştamayî jî rê û rêçên ne tu tîşt vegerin.

Bê şîk çavkaniya zîman jî berê va jin in. Ango em in. Eger em bo bîkaranîna zîmanê xwe xebatê dî nav malê da destpêbîkîn, gelek tîşt dî zemanekî da wê bîguhure. Ne tenê zîman her usa kevnepoşiyên me yên baş û çak jî aliyê gelê me hîm jî jî aliyê rewşa jinan wê hêdî hêdî xweş bibe. Helbet azadî û rîzgariyê em navêjine piştî guhan. Kar û xebatên bo wê dewa û dozê tu caran dî ci da nasekîne.

Iro dî dervayî welat da wekî herkes dîbêje tu asteng lî ber me ninîn ku em Kurdi hinnebin, hîne zarokên xwe nekîn. Her usa bo vi tîştê pêwîst jî hewl nedîn. Dîvê em dî vi sala bî qedr û qîmet da şîretên Ehmedê Xaniyê nemîr û mezin bî cih binîn.

"GLEICHHEIT; ENTWICKLUNG UND FRIEDEN" WELTFRAUENKONFERENZ 1995

Sylvia aus Bamberg

Eindrücke einer Teilnehmerin beim Forum der Nichtregierungsorganisationen anlässlich der 4. Weltfrauenkonferenz in Peking

Zehn Jahre nach der letzten Weltfrauenkonferenz in

Nairobi hat vom 4. bis zum 15. September 1995 in Peking die Vierte Weltfrauenkonferenz stattgefunden.

Während die RegierungsvertreterInnen erst am 4. September zusammenkamen, begann die Arbeit der etwa 26 000 Delegierten der Nichtregierungsorganisationen (NRO) bereits am 30. Oktober in einer kleinen Kreisstadt außerhalb Pekings, 55 km entfernt von der Tagungsstätte der offiziellen Konferenz.

Der etwas frühere Beginn des NRO-Forums sollte dazu dienen, im Vorfeld des Treffens der Regierungen gezielte Lobbyarbeit zu betreiben, Absprachen zu treffen und nach Interventionsmöglichkeiten zu suchen. Die auf einer Vielzahl von Vorbereitungsaktivitäten schon vor der Konferenz erarbeiteten Vorschläge sollten den jeweiligen VertreterInnen der eigenen Regierung persönlich und mit Nachdruck unterbreitet werden.

Gelegenheit dazu, unsere Vorstellungen und Forderungen zu äußern, hatten wir deutschen NRO-VertreterInnen erstmals bei einem kurzen Treffen mit der Bundesministerin für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Claudia Nolte im Europa-Zelt.

Ein großes Problem um den Kontakt zur deutschen Regierungsdelegation nicht zu verlieren bedeutete dabei die Entfernung zwischen der Tagungsstätte der offiziellen Konferenz und dem NRO-Forum. Tägliche Treffen mit den VertreterInnen der deutschen Regierungsdelegation auf dem Forumsgelände sollten diese Schwierigkeiten beseitigen.

Mit Sorge wurde von uns im Vorfeld der Konferenz der Versuch vieler Regierungen betrachtet die Ergebnisse vorangegangener UNO-Weltkonferenzen (z.B. Nairobi 1985 und Kairo 1994) zu unterlaufen. Es fing uns deshalb beim NRO Forum nicht unbedingt darum Neues zu erkämpfen, sondern wichtig war uns Erreichtes zu verteidigen.

Zweifelloos ist das Bewußtsein über Frauenprobleme in der Öffentlichkeit, Politik und Wissenschaft in den letzten zehn Jahren gewachsen. Das Posultat der Gleichberechtigung der Frauen wurde zum festen Bestandteil nationaler und internationaler Politik. Trotzdem verbesserten sich für die Mehrzahl der Frauen die Lebens und Arbeitsbedingungen nicht. Kernpunkte der Bilanz des vergangenen Jahrzehnts, kürzlich vorgelegt von den Vereinten Nationen zeigen, daß die Armut von Frauen steigt und daß sie noch immer auf dem Markt und an der Macht Randfiguren geblieben sind.

Auf den unterschiedlichsten Wegen versuchten die NRO-VertreterInnen in Peking, auf das zentrale Konferenzdokument, die "Aktionsplattform" Einfluß zu nehmen. Die Aktionsplattform benennt 12 Problemfelder in denen frauenpolitische Maßnahmen in den nächsten Jahren greifen sollen. Problemfelder der Aktionsplattform: Armut; Bildung und Ausbildung; Gesundheitsversorgung; Alle Formen von Gewalt; Bewaffnete Konflikte; Zugang zum Produktionsprozeß; Teilung von Macht und Entscheidungsfindung; Frauenförderung; Schutz der Menschen-

rechte von Frauen; Frauen und Medien; Frauen und Umwelt; Mädchen.

Auffällig ist, daß u.a. Migrantinnen mit ihren Belangen im Dokument eindeutig unterrepräsentiert sind.

Gewalt und Menschenrechte, die Themen der internationalen Debatte, wurden in Peking noch einmal gebündelt zusammengeführt. Die Bekräftigung der Universalität der Menschenrechte von Frauen, ihre Diskriminierung, Ausgrenzung und Verfolgung war Gegenstand von Demonstrationen und Aktionen auf dem Forumsgelände. Deutlich sichtbar wurde dabei auch, daß Frauen heute nicht als Bittstellerinnen auftreten, sondern als Trägerinnen eines Rechtsanspruchs.

Die vielfältigen Formen von Gewalt gegen Frauen und Mädchen in allen Ländern dieser Erde waren somit das zentrale Thema der Frauenaktivitäten vor Ort, das wieder und wieder thematisiert wurde.

Hunderte von Frauenorganisationen stellten ihre Arbeit auf 2000, oft parallel stattfindenden Veranstaltungen, vor. Forderungen wurden in Form von Vorträgen, Podiumsdiskussionen, Performances, Theaterveranstaltungen, Workshops, Filmvorführungen und Demonstrationen z.B. mit Slogans wie "Frauenrechte sind Menschenrechte" und "Gleichheit jetzt" geäußert.

Am 4. September hatte ich die Gelegenheit einen Workshop Kurdischer Frauen zu besuchen. Thema: "Social development for women in Kurdistan". Ich übergab Frau Dr. Pary Karadaghi, Executive Director of "Kurdish Human Rights Watch, Inc." die aus Deutschland mitgebrachten Broschüren von Komjin (Verband der Frauen aus Kurdistan).

Eindrucksvoll schilderten die Frauen aus den irakischen, syrischen und türkischen Teilen Kurdistans, in dem oben genannten Workshops, die Situation der Frauen in diesen Ländern, die geprägt ist von Gewalt, Isolation, Unterdrückung, Krieg und Genozid. Dabei wurde auch nicht an Kritik gegenüber den Vereinten Nationen gespart. Durch das gegen den Irak verhängte Embargo hat sich die Mangelsituation der kurdischen Frauen und ihrer Familienangehörigen noch weiter verschlechtert. Nach einem Überblick über die Situation der kurdischen Migrantinnen in Europa wurde ein von Leila Zana im Gefängnis geschriebener Brief, adressiert an die Teilnehmerinnen der Weltfrauenkonferenz verlesen.

Die Präsenz einer großen Anzahl von Basisfrauen (den direkt Betroffenen), war eine nicht zu unterschätzende Kraft des Forums. Den Frauen wurde dadurch die Mitentscheidung über ihre eigenen Anliegen möglich, d.h. Einflußnahme durch eigene Aktivitäten - nicht andere Entscheiden lassen. Der Austausch mit Frauen aus aller Welt, aus anderen Kulturen, ermöglichte es den Teilnehmerinnen am Forum Vernetzungsmöglichkeiten auf internationaler Ebene wahrzunehmen, zur Durchsetzung gemeinsamer Interessen.

Der befürchtete Rückschritt blieb dann auch aus. Das Schlußdokument über das verhandelt wurde, soll Maßnahmen, zur Stärkung der Frauen in Politik und Gesellschaft einleiten. Es definiert und fordert die Rechte von Frauen ein und sieht Handlungsanweisungen an die Regierungen vor. Obwohl für keine Regierung rechtlich bindend verleiht es doch den Forderungen von uns Frauen internationale Legitimität.

Die Rolle der StudentInnen in der kurdischen Gesellschaft und die Lage der kurdischen Frau

Çem/Bielefeld

Dieses Thema ist eigentlich ein Dauerbrenner in vielen Gesprächen der StudentInnen. Aus diesem Grunde fällt es mir auch teilweise einfach hierzu etwas zu schreiben, denn für jede neue Organisation von Studenten gibt es eine bestimmte Frage, auf die eine Antwort gefunden werden muß. Doch nicht nur Studentenorganisationen, sondern auch ein jeder Student und jede Studentin erlangt zu dem selben Gefühl nach dem ganzen Lernen und Studieren, welchem wir jahrelang betreiben zu der Fragestellung:

"Welche Rolle spielen StudentInnen in unserer Gesellschaft?"

Doch man sollte nicht einfach annehmen, daß jeder, der auf eine Schule oder eine Universität geht, ein "Student" ist und alle Studenten gleich sind und alle die selben Interessen haben. Es ist nun mal so, daß "der Studentenausweis" uns alle auf einen Nenner bringt, jedoch außer diesem Merkmal bleibt nichts übrig. Es ist deshalb auch schwierig unter dem Begriff "kurdische Studenten" eine Zusammenfassung zu finden, denn wir gehören zu unterschiedlichen Gruppen und haben deshalb auch unterschiedliche Interessen. Diese Interessen der kurdischen Studenten sind mit der "Erziehung" ihrer Gesellschaft verknüpft. Denn "Erziehung" läuft sowohl auf einem formellen, als auch informellen Weg, welche ältere Generationen unserer Gesellschaft ihr Wissen und Denken auf die neue Generation, nämlich uns junge Menschen überträgt. Dieses Wissen ist nicht nur eine einfache Kenntnis, sondern sie beruht auf der Art und Weise wie Menschen ihr Leben leben sollten.

Dieses Wissen bezieht sich auf die Geschichte und die Herkunft. Es ist ein Wissen über die kurdische Dichtung, über die Geschichtenerzähler und die Lieder, aber auch auf Verhaltensweisen und Vorstellungen darüber, was richtig oder falsch, was gut oder schlecht ist. Dadurch bereitet die Erziehung die jüngere Generation darauf vor, auf ziemlich viele Weisen ihren Platz in der Gesellschaft zu finden und einzunehmen. Denn wir werden Arbeiter, Ärzte, Rechtsanwälte, Lehrer usw., wie es andere vor uns getan haben. Somit ist Erziehung ein Prozeß, durch den sich die Gesellschaft mehr oder weniger reproduziert, wie sie ist. Wenn man also einmal verstanden hat, was wesentlich zum Erziehungsgegenstand bzw. Prozeß gehört, fragt sich der Student oder besser gesagt sollte sich der Student beginnen, kritische Fragen über die Gesellschaft und über sich selbst zu stellen. Es ist deshalb wichtig, das alle kurdische Studenten das Wesen dieser Gesellschaft analysieren und herausfinden, in welche Richtung sie sich entwickeln.

So müßten sie in der Lage sein, sich zu fragen, ob sie mit dem zufrieden sind, was sie gefunden haben. Ob man nun mit der Gesellschaft zufrieden ist, in der man lebt, so müßte man aus diesem Grunde in sich hineinkehren und über die eigene Lage ernst werden. Um der "kurdischen Gesellschaft" die

Entwicklung zu ermöglichen, müßte man sich fragen können: "Habe ich den Mut ins Gefängnis zu gehen oder irgendwie zu leiden, wenn meine Unzufriedenheit mit den gesellschaftlichen Gegebenheiten mich dazu führen würde, Dinge zu sagen oder zu tun, die die Behörden, der jeweiligen Kolonialisten für unerwünscht halten. Habe ich das Selbstvertrauen und die Fähigkeit über die eigenen Probleme (unsere Probleme) mit anderen Studenten zu sprechen? Bin ich bereit, die Anstrengungen auf mich zu nehmen, für andere Leute, ohne Gegenleistung, zu lesen und ihnen zuzuhören, was man tun muß, um diese Gesellschaft und diesen Kampf und meine Rolle in ihm zu verstehen."

Studenten gehören im allgemeinen gesprochen zu den Menschen bzw. zu den Gruppen in der Gesellschaft, die ja genügend Zeit für sich beanspruchen können, um diese Fragen ausdiskutieren zu können und auch sollten.

Insgesamt gesagt ist die Aufgabe der kurdischen Studenten die gegenwärtige Erziehung in eine Erziehung zur Befreiung umzuwandeln.

Aus diesem Grund ist die politische Aufgabe der Studentenorganisation bzw. -bewegung sehr entscheidend. Dies gilt allerdings für jede Gesellschaft, in der es Unterdrückung und Ausbeutung gibt. Anstelle des Beitrittes einzelner Personen in politischen Parteien, sollten die Studentenorganisationen die Botschaft der Befreiungsbewegung durch gezielte politische Arbeit veröffentlichen und verbreiten und Studenten in anderen Bereichen zur politischen Arbeit anregen.

Wenn mehrere Studentenorganisation auftauchen, so sollte man die unterschiedlichen Strömungen akzeptieren und diese dulden können. Denn es ist mittlerweile bekannt, daß die Qualität einer Gesellschaft danach gewesen wird, welche Stelle die Frauen in ihr einnehmen.

Unterscheidet sich also die Rolle der Frauen in unserer Gesellschaft von den Männern? Ich denke, nur so kann man feststellen, daß es sich um einen der wichtigsten Probleme handelt, mit dem wir es heutzutage zu tun haben.

Die traditionelle Eheschließung einer kurdischen Frau z.B. wird oft von ihren Eltern und denen des Mannes verfügt, ohne daß die Frau um ihre Meinung gefragt wird. Eine Tatsache ist es, die besonders auf die Familie ausgerichtete Sozialisation der Frau. Das bedeutet, der Mann wird eher nach außen hin erzogen, die Frau dagegen soll ihre höchste Vollendung angeblich in der Familie erfahren. Diese ungleiche Wertschätzung wirkt sich auf die Behandlung und Erziehung der Kinder und damit auf ihre ganze Entwicklung aus. Die höchsten Tugenden einer jungen Frau sind neben Jungfräulichkeit vor Beginn der Ehe-Gehorsam, Unterwürfigkeit, Demut und Fleiß sowie hohe Fruchtbarkeit. Noch heute bestehen die Ziele der meisten Frauen darin, den "richtigen" Mann (Märchenprinz) aufzuspüren und sich dem Frauenbild entsprechend attraktiv zu gestalten bzw. zu verhalten, während der Mann sie

beschützt und ernährt.

Heute noch gibt es Vorstellungen von Männern, die davon ausgehen, daß sie trotz des Sexualverkehrs, welches sie mit einer "unreinen" Frau haben, sich selbst nicht "verunreinigen". Dieses wird von ihnen so begründet: Die Frauen seien ein Feld, in das der Mann seinen Samen sät. Da nur die Frau beim Sexualverkehr eine Substanz erhält, wird durch fremdes Samen nur das "Feld" verunreinigt, nicht dagegen derjenige, der "sät".

Frauen gelten hier als das schwächere Geschlecht, das dazu geschaffen wurde, beherrscht zu werden. Sie gelten als minderwertige und untergeordnete Wesen, die nie die intellektuelle und moralische Qualität eines Mannes erreichen können. Die Mädchen lernen so von früherer Kindheit an, daß sie nur mit und durch einen Mann existieren können, der sie beschützt und ihre Ehre verteidigt. Die Auffassung der Frau als minderwertig wird auch auf ihre Arbeit ausgedehnt. Somit bestätigt sich für die Frauen tagtäglich diese Minderwertigkeit und Unterlegenheit, die sie selbst auch als gottgewollt und unabänderlich akzeptieren.

Im Bezug auf die Partnerschafts- und Gleichheitsideologie darf auch im Bereich der Sexualität nicht darüber hinweggetäuscht werden, daß in der Realität, die Befriedigung der sexuellen Bedürfnisse des Mannes den Vorrang haben. Der Ehevertrag (Hochzeit) legitimiert den Mann dazu, von seinem "Recht" auf Geschlechtsverkehr Gebrauch zu machen. So legitimieren diese Verhaltensregeln nicht nur die sexuelle Unterdrückung der Frau und die herrschende doppelte Moral, sondern auch die soziale Abwertung der Frauen.

Auf diese Weise definiert die Frau sich über den Mann bzw. Familie. Das Ziel der Persönlichkeitsentwicklung einer Hausfrau, Ehefrau und Mutter ist folglich in erster Linie die Zufriedenheit aller Familienmitglieder, dieses zwanghafte Harmoniestreben schließt ein Herauslassen der Gefühle z.B. Wut über die eigene Situation weitgehend aus.

Viele kurdische Immigrantinnen arbeiten in Fabriken und Büros, sie bekommen jedoch, wie wir alle wissen, für die gleiche Arbeit viel weniger bezahlt als Männer. Sie werden somit ausgebeutet und unterbezahlt. Sie sind als Klasse unterdrückt. Dann werden sie wie alle Kurden in ihren Grundlegendsten Rechten diskriminiert. Schließlich werden sie von ihren Männern unterdrückt. Zuhause müssen sie die Drecksarbeit verrichten, nach einem harten Arbeitstag müssen sie für die Familie kochen, Kleider flicken und bügeln, Geschirr waschen und vieles mehr, indessen die Männer ihre Füße hochlegen und sich entspannen können, selbst wenn sie gar nicht zur Arbeit waren. So ist es heute in den meisten Familien üblich, wenn es auch ein paar Ausnahmen gibt.

Weil die Männer Nutznießer dieses Zustandes sind, lassen sie solches geschehen. Sie tun sogar alles, damit sich daran nichts ändert.

So langsam haben unterdrückte kurdische Frauen erkannt, daß sie ihre Unterdrückung nicht einfach als gegeben anerkennen müssen. Sie haben zu begreifen begonnen, daß Frauen den Männern nicht Untertanen sein müssen, daß ihnen in allen

Bereichen des Lebens gleiche Rechte zustehen. Im Kampf für nationale Befreiung haben kurdische Frauen begonnen, auch für die Frauenbewegung einzutreten. Ich möchte in wenigen Worten die Aufmerksamkeit besonders auf die Tatsache richten, daß die Hauptaufgabe in Kurdistan und da, wo sich auch immer befinden mögen, für Frauen und Männer heute die respektive Befreiung ist. Zur Herbeiführung der Freiheit. Und ich hoffe, daß es mir gelingt aufzuzeigen, daß Freiheit nicht teilbar ist. Denn ich kann als Frau nicht frei sein, wenn ich als Kurdin, als Arbeiterin oder Ausländerin unfrei bin. Deshalb heißt es für mich als Frau "die Schale wechseln und nicht den Inhalt auszutauschen". Voraussetzung für einen solchen Entwicklungsprozeß ist, daß jede Frau sich selbst Zeit nimmt, ihre Fähigkeiten zu entdecken, um nicht wieder den politischen Ansprüchen, die Männer und andere Autoritäten an sie richten nachzugeben und ihre eigenen Vorstellungen dafür bereits im Keim zu ersticken.

Ich bin auch der Meinung, daß Frauen in der kurdischen Gesellschaft ein mächtiges und notwendiges Element für den Fortschritt der Zivilisation sind. Wenn ich also vom Befreiungskampf spreche, meine ich den Kampf gegen all diese drei Arten der Unterdrückung. Ich spreche nicht von drei verschiedenen Stadien oder drei verschiedenen Kämpfen; nein ich spreche von einem einzigen Kampf. Ich sage bereits, daß Freiheit unteilbar ist. Du kannst dich nicht "frei" nennen, solange noch die eine oder andere dieser Unterdrückungsformen weiterbesteht.

Oft sagen Leute, wir müßten zuerst für Kurdistan gegen Kolonialisten und Imperialisten oder rassistische Unterdrückung kämpfen, dann gegen den Kapitalismus oder die Klassenunterdrückung und dann schließlich gegen Sexismus bzw. die Unterdrückung der Frauen durch Männer. Diese Vorstellung ist grundfalsch. Wenn wir uns einige von dem Kolonialismus befreite Länder Asiens betrachten, müssen wir erkennen, daß sich die Lage der Frauen nicht sehr verbessert hat. Natürlich bemühen sich die Regierungen dieser Länder sehr darum, die Frauen vom Sexismus zu befreien. Frauen werden also weiterhin von den Männern unterdrückt wie vorher auch. Wenn wir als Kurden die Befreiung ernstnehmen, müssen wir dafür sorgen, daß die ganze Frage, wie unter den Männern Frauen behandelt werden, und wie sich unsere Frauen den Männern gegenüber verhalten, berücksichtigt wird. Die Hälfte der Leute in den kurdischen Organisationen bzw. Vereine sind Frauen. Es sind immer noch wenige Frauen vorhanden, die ihre Ehemänner dazu bewegen, eine Erlaubnis zu bekommen, um sich aktiv in den Vereinigungen zu betätigen. Denn vielen Ehemännern ist die politische Arbeit der eigenen Frau egal, solange sie ihren Pflichten zu Hause nachkommt. Von diesen Pflichten wie Geld verdienen, für die Kinder sorgen, einkaufen, waschen, bügeln, kochen usw. ist ihm das Wichtigste, daß er zu Essen bekommt und eingekleidet wird. Die meisten dieser Männer sind selbstsüchtige Ungeheuer, wie man gut genug weiß.

Ich erwähne dies, um zu zeigen, warum der

Kampf für nationale Befreiung von rassistischer Unterdrückung und der Kampf gegen die Ausbeutung der Arbeiter durch die Unternehmer nicht vom Kampf für die Befreiung der Frauen getrennt werden kann. Dieser Kampf für die Hälfte der menschlichen Gattung wird gleichzeitig die Männer von den schrecklichen Ketten befreien, die den Unterdrücker genauso wie den Unterdrückten fesseln. Es ist von größter Bedeutung, daß unsere kurdischen Frauen und Männer gemeinsam als Gleichberechtigte Individuen diesen großen Kampf gegen die Besetzer Kurdistans, gegen die rückständigen Ideen und Praktiken des Rassismus und Sexismus in und für Kurdistan führen.

Denn viele Jahre schon haben Frauen eine führende Rolle in den tagtäglichen Kämpfen unseres kurdischen Volkes eingenommen. Überall haben unterdrückte Frauen gezeigt, daß sie Männern gleichwertig und gegen Ungerechtigkeit und Unterdrückung kämpfen. Abertausende von Frauen sind in Gefängnissen gelandet, desöfteren sogar mit einem kleinen Kind an der Brust, weil sie es gewagt hatten den "paßgesetzten" Widerstand entgegen zu setzen. Ganz sicher ist Politik inzwischen nicht mehr bloße Männersache, wie noch in früheren Jahren. Frauen haben den ihnen zustehenden Platz im Kampf eingenommen. Aber noch wichtiger ist die Tatsache, daß Frauen begonnen haben, sich als Frauen zu organisieren. Diese Frauenorga-

nisationen sind Teil der kurdischen Befreiungsbewegung. Sie arbeiten nicht gegen sie, wenn sie Frauen lehren den Männern beibringen, sie als gleichwertige zu behandeln, oder weil sie das Augenmerk auf so wichtige Fragen wie Familie, Kinderpflege, Vorschullerziehung, Abtreibungsgesetze, Familienplanung usw. richten. Diese Dinge sind genauso wichtig, wie all die bedeutenden Fragen, aus denen die Politik angeblich besteht. Das wichtigste an diesen Frauenorganisationen sind, daß sie nicht einfach Anhängsel der politischen oder öffentlichen Organisationen des Volkes werden. Wir brauchen stärkere Frauenorganisationen, die im praktischen Verhalten von Männern und Frauen in unserem Kampf auf den einzelnen Aspekte der Befreiung beharren. Und sich in die überwiegend aus Männern bestehende Politik für die Befreiung Kurdistans integrieren. Damit können sie zusammen mit den Männern als sich ergänzende Einheit, stärker wirken.

Denn um eine "gesündere" Befreiung zum Entstehen bringen zu können, ist meiner Ansicht nach die Zusammenarbeit von Männern und Frauen ebenso wichtig wie andere wichtige Aspekte bei der politischen Arbeit von Bedeutung. Ohne die Ergänzung durch die Eigenschaften der Frauen, würde sich eine Lücke auf dem Wege zu einer vollkommenen politischen Entwicklung bilden.

DREI BAMBERGERINNEN IN PEKING

Monika aus Bamberg

Der Beginn der Weltfrauenkonferenz in Peking steht kurz bevor. Während die RegierungsvertreterInnen erst am 4.9. zusammenkommen, beginnen die Vertreterinnen der NGO (Nicht-Regierungsorganisationen) ihre Arbeit bereits am 30.8., um Zeit zu haben, im Vorfeld des Regierungstreffens Positionen zu formulieren und Absprachen zu treffen.

Aus Anlaß des NGO-Forums sind auch drei Bambergerinnen inzwischen vom Reisefieber befallen. Sie werden am Montag in Berlin ins Flugzeug nach Peking steigen. Andrea, Sylvia und Monika gehören zum Mütterzentrum in Bamberg. Zusammen mit zwanzig weiteren Frauen aus deutschen Mütterzentren vertreten sie auf dem NGO-Forum in Peking den Mütterzentren Bundesverband, den Dachverband deutscher Mütterzentren. Gleichzeitig gehören die Mütterzentren dem internationalen Frauennetzwerk GROOTS (Grassroots organisations operating together in sisterhood) an, einem weltweiten Zusammenschluß von Frauengruppen aus Afrika, Südasiens, Südpazifik, Zentral- und Südamerika, Nordamerika, Südostasien und Europa zu dem Netzwerk, das auf der UNO-Weltfrauenkonferenz 1985 in Nairobi/Kenia gegründet wurde, u.a. mit dem Ziel vermehrt Frauen aus dem Selbsthilfebereich Zugang zur UNO-Frauenpolitik zu verschaffen. Auf der Weltfrauenkonferenz werden die Bambergerinnen dem größten Teil der anderen GROOTS-Frauengruppen zum ersten Mal begegnen. Deshalb sind Spannung und Vorfreude besonders groß.

Für die Konferenz haben die Mütterzentrumsfrauen zusammen mit den anderen GROOTS-Frauen gemeinsame Aktionen geplant. Sie werden auf dem NGO-Forum einen Workshop zum Thema "Housing" (Wohnen) anbieten. Es wird ein Groots-Zelt entstehen, in dem sich die zu Groots gehörenden Gruppen präsentieren können. In der Aktion "sheets across the world" (Bettlaken über die Welt) wollen

Workshops, Bettlaken über die Welt & weibliche "Unkunst."

die GROOTS Gegenstände des (Haus-)Frauendaseins zum Einsatz bringen: Eine Wäscheleine mit Bettlaken, die mit den Slogans der Frauengruppen beschriftet sind, soll durch das Konferenzgelände getragen werden. Nicht zuletzt findet die Ausstellung einer großen Steppdecke (Quilt) statt. Auch diese Aktion verwendet Gegenstände, die man im allgemeinen dem weiblichen Lebensbereich zuordnet. Handarbeiten werden in unserer Kultur gegenüber der -meist von Männern gemachten- Kunst als unkünstlerisch abgewertet. Der Quilt besteht aus hunderten handgearbeiteter Einzelstücke, die von Frauengruppen oder einzelnen Frauen angefertigt worden sind. Selbstbewußt wollen die GROOTS in Peking die weibliche "Unkunst" präsentieren. Einige der Stücke kommen aus dem Raum Oberfranken, z.B. aus den Mütterzentren Bamberg, Forchheim und Ebermannstadt. Die deutschen Quilteile sind bereits zu einem Stück von der Größe x Meter zusammengenäht worden. In China werden sie mit den Teilen anderer Länder zusammengefügt.

Neben den Aktionen mit GROOTS werden die Mütterzentren Lobbyarbeit bei den VertreterInnen der Bundesregierung betreiben. Am 3. September ist die Teilnahme an einem Empfang bei Ministerin Nolte im Hotel Kempinski in Peking, dem Sitz der deutschen Delegation während der Konferenz, vorgesehen. Die Ministerin wird der Regierungskonferenz nur am ersten und letzten Tag beiwohnen. In der Zwischenzeit werden sich die NGOs bei den anderen RegierungsvertreterInnen um ihre Anliegen bemühen müssen. Seit Monaten waren die NGOs bemüht, die Delegationszusammensetzung rechtzeitig in Erfahrung zu bringen. Seitens der NGOs besteht erhebliche Verärgerung über den Tatbestand, daß das Bundesfrauenministerium es fertig bringen konnte, die Bekanntgabe der Delegationsliste bis in diese Woche zurückzuhalten. Das spricht Bände über die miserabile Kooperation der bundesdeutschen Regierung mit den Nicht-Regierungsorganisationen.

BİLDİRİ

Diya Azad

"Jiyan"a bir yazı yazmak amacıyla elime aldığım kaleminin, sağa sola yalpalarken nerede duracağını sabırla bekliyorum. Kaba hatlarıyla da olsa, konu belirlemede mütereddit ve sıkıntılı olduğumu seziyorum çırpınışımdan.

O, bu kararsızlık içinde yazısına başlık bulmaya çalışırken kendisiyle de kavgalı, benliğiyle de... Kendi yazmak istedikleriyle, benliğinin ona dikte ettirmek istedikleri arasında farklılıklar var çünkü. Birbiriyle sürekli bir çelişme içindeler bu yüzden.

Kalemime bakarsam, benliğinin kendi kimliği üzerindeki baskısından hoşnut değil. Çünkü o, tümüyle özgür; benliğini, belleğini derinden sarsan olayları sansürsüz, koşulsuz dillendirmek istiyor.

Aracısız, dolaysız girmek istiyor yazılarına. Kendine özgü bir dünyası var bu kalemin. İnsan haklarına, düşünce özgürlüğüne aykırı o ilkel Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesine benzer dar kalıplar içinde hapsedilmeyi, sıkıştırılmayı kabullenemiyor. Serde bir de Kürtlük varsa, uğradığı haksızlıklar kemiklerine işlemişse, isyan etmekte payına düşenin hesabının sorulmasını istemiyor haklı olarak.

Kalemim, bu isyan çerçevesi içinde kalan her şeyin çok güzel olmasını, "Kürt benliği"yle çevrelenmiş dünyası ufuklarının olabildiğince genişlemesini; gökkuşağı renkleriyle harmanlanıp armonileşmesini istiyor. Umutları yaşamak, yaşamadıklarını haykırmak istiyor. "Kürt olma"nın eşittir "dertkêş olma" anlamına geldiği gerçeğini yıkmak, yok etmek; "yıkılan kaderi"ni sil baştan var etmek istiyor. İstiyor ama, hangi yol, hangi çıkışta?

Tam bu soruyla "çıkış yolu hangi sağduyulu yüreklerden geçer acaba?" düşüncesine kapılan kalemim, belirli bir sessizlik dilimi yaşıyor. Hemen arkasından, hazır Kürt sürgün parlamentomuz(!) kurulmuş ve dahi ulusal kongre, hedefine saniye saniye yaklaşmışken(!) kendince hazırladığı bir bildiriye, madde madde aşağıya sunumaya cüret ediyor. Benliğinin görünmeyen tepkisine, bir defalık olsun aldırılmayarak.

"Kürtlük adına verilmiş gelmiş geçmiş onca saygın mücadelelerin, bazıları tarafından hor kullanılmamasını;

Kürtlere, kendi yavrularını yiyen kedi; kendi kanını içen vampir damgasının vurulmasından kaçınılmasını;

Kürt ulusal davasının insan kanında, kendi halkının kanında boğulmasının önlenmesini, diğer bir anlamda terörize edilmesine son verilmesini;

Kendilerini dünya Kürtleri'nin önderi(!) olarak tanımlayanların, kafalarını gömdükleri kumdan çıkartmalarını; yeni dünya düzeni koşullarında, Kürdistan panoramasını daha objektif bir görüşle değerlendirmelerini;

Daha dün, arkasından veriştirip atıkları önderlerinin o dayanılmaz denetimi altına girmelerinin de, Kürt halkının varlığını hedef altına alan konularda, Bremen mızıkacılığına soyunurken, ne amaçla hizmet ettikleri üzerinde az-buçuk kafa yormalarını;

Kürt insanının tehditten umar beklemediğini;

İyi sıhatte olsunların, ülkenin güney kesimindekilerine karşı savaş ilan ettikleri bir ortamda, Orta-Doğu şantaj politikaları ve dayatma taktikleriyle diğer yurtsever örgütleri K. Ulusal Kongresi masasına oturtamayacakları gerçeğini kabullenmelerini;

Kürdistan tarihinde, arkalarında silinmeyecek kanlı izler bırakanların, Güney Kürdistan'a saldırırken Sait Elçi'lerin, Kırmızıtoprak'ların kanları üzerinde hiç bir pazarlık haklarının bulunmadığını;

Kendi geçmişlerinde de, döktükleri kanları henüz kurumamış, acıları yüreklerden hala silinmemiş nice yurtseverlerimizin vebali bulunduğunu hatırlamalarını;

Yine bu iyi sıhatte olsunlarımızın, her başları sıkıştığında, kendilerine ters düşen Kürt örgüt mensuplarını, "işbirlikçi", "ajan" ve daha bilmem ne fantazilerle suçlamalarının, gülünç bir itham yönteminden öte bir anlam ifade etmediğini bilmelerini;

Onbir yıldan beri, T. devletine karşı T. Kürdistanı'nda sürdürdükleri mücadeleyi "Bitirdik, kurtardık, aldık!" diye sadece taraftarlarını avutanların;

Kendilerince dört yıl gibi asırlar(!) süren bir süreç içinde, demokratik federasyonu gerçekleştiremedikleri(!) gerekçesi ve kendilerine karşı(!) Türk devletiyle ortak bir politika izledikleri kuruntusuyla Güneyli kardeşlerimize saldırıları sonucu, Kürt alinyasına acımasız bir kara damga daha bastıklarını gözardı etmemelerini;

Kürtler olarak bizler, güneş mi, ay mı, her neyse, ne ülkesi olduğu anlamında güçlük çektiğimiz hareketin şokunu üzerimizden henüz atamamışken; kendi halkına karşı saldırı başlatanların; kaşla göz arasında Türk devletine yeni bir şans tanıma yolunu açmalarının; ateşkesi masaya oturtmak suretiyle de, Türk devletine yeni bir yaklaşım sunacaklarını ilan etmelerinin o alışık olduğumuz politik literatürleri içinde, "hangi sıfatı" içerdiğini

merak ettiğimizi;

Irak K.D.P. yetkililerini demokrat olmamakla, yönettikleri topraklar üzerinde demokratik kuralları uygulamamakla suçlayanların, bırakalım o rafine yönetim-mönetim anlayışlarını, söz gelişi kendi tekellerinde olan MED TV'nin tartışma veya benzer yayımlarında kendileri dışında kalan katılımcılara tanıdıkları sürelerin, ne kadar demokratik(!) boyutlar içerdiğini, anlama güçlüğü çeken biz garibanlara açıklamalarını;

Sunucularını, telefonun öbür ucunda olan önderlerinin adı geçtiği anda, otomatik olarak ceket düğmelerini kapatmaya, hizaya getirmeye iten nedenlerin, hangi demokratik(!) kuramın gereği olduğunu;

Sonuç olarak, daha dün T. Kürtleri için federatif sistem önerenleri "teslimiyetçilik"le suçlayan bir zihniyetin, bu gün vardığı aşamada, TC devletine aynı istek doğrultusunda öneri sunmalarını anlaşılır bir dille açıklamalarını talep eder.."

İş bu bildiri, hal-i perişanlığımıza çok yandıığımızın resmidir. Kalemisel olup hiç bir kurum ve örgütü bağlamaz.

Bu cümleden olarak politikacı sayılanlarımızın, Kürt siyaset sahnesinde Türk devletinin ekmeğine yeni tereyağlar sürecektir yüzeysel politikalar üretmelerinden vazgeçmelerini istemek, aynı kalemin dileğidir.

Ayrıca da, Kürtler, kendi iradeleri dışında yapılan yalmışlar sonucundan doğan ve doğacak olan kayıplara uğramayı hiç bir zaman haketmediklerini vurgulamak; politikacılarından da, halkına zarar veren yanlışlar zincirine yenilerini eklemeye lüksüne sahip olmayacakları gerçeğini, hatırdan çıkarmamalarını ister.

Bunun yanı sıra Kürt halkının gerçek düşmanları ortada iken, Kürtlerin birbirlerine düşman belletilmemesini;

Bırakuji kıyımının uygulatanlarına, ağır külfetine katlanmaktan başka bir nimet kazandıramayacağını;

Boşu boşuna kardeş kanı dökme hesabının Şam'dan, Bağdat'tan geri tepeceğini; bu basiretsizliğin asıl takipçilerinin tarihten önce, Kürt anaları olacağını, ez-cümle böylesi katliamların yürekten protesto edildiğini, aşağıdaki iki dörtlükle üçüncü vicdanlara duyurulur!..

Nav lı serê "Bırakuji"

dı nav xwin-axin da diji.

Ci bû gelo kula Kurdan,

dı kin û rika çı da piji?!

Bırakuji her çı ku bijî,

talan e pê xana tiji..

Her çend ji birij xwina Kurdan

ne xem e, evê l' Şamê diji..

Bir askerin günlüğü

Rojda-Amerika

Bacım Mirdısı,

Senelerce beraber yürüdüğümüz okul yolunu hatırlar mısın?

Mirza her zaman önümüzden yürürdü. Zannederim etrafındakileri koruma içgüdüdü ona bu görevi daha o yaşlarda yüklemişti. Hiç konuşmadın Bacım, bize yetişmeye çalışırken küçük adımlarınla. Çamurlu yollarda geri kaldığında, bekleyin beni diye seslenmedin. Ayakkabının birini karlar içinde kaybettiğinde hiç bağırmadın, Mirza ve beni geri çağırmadın. Okul yolunu ve eve dönüş yolunu tek ayakkabı ile yürüdün. Su taşırken demedin kimselere "El verin su kaplarına". Sağarken sütü sormadın sağına soluna tutsunlar diye huysuzlanan hayvanın başını. Senin için sessizlik her zaman yaşanan vahşetin bir parçası idi ve isyanın idi haksızlıklara.

Dört sene önce, yükümüzü yüklemiş ayrılırken köyden, ilk ve son defa konuştuğumu duydum. Arkamızdan koşun ve gözlerimin içine bakıp, sakın bir sesle "Azad, Mirza haberlerini bekleyecek" dedin. Ve bacım ben hiç yazmadım sizlere. Bu sana yolladıklarım askerde tuttuğum notların bir kısmı. Onlarda aramızdaki söylenmemişi ve söylenememişi bulacağımı ümid ediyorum.

***

Mart 4, 1994 22.10: Kalemle gelmedim askere. Sevkimiz olana kadar da yazmadım. Altı ay karın altında "vatan haini" kovalarken de yazmadım. Yazmadım bu güne kadar, ta düşene kadar düşmanın üstüne.

Kar hafiften tozuyordu. Köşeyi döndüğümde "O" pusu da idi beş metre ötemde. Kalbime nişan almış tüfeğinin tetiğinde kasılmıştı parmakları. Bastı basacak. Yalnızca açık renk gözleri gözüküyordu. Nefretini okudum gözlerinde. Tanımış mı idi beni? Bizim oralardan mı idi? Kimdi? "O" ve ben, ikimiz de bu toprakların evladı idik. Savaş hattının ayrı tarafına çekmişti bizi kader. Çatışan geçmişlerin ürünü idik. O kendi tarihini yazmayı seçmişti; ben ise seçilmiş ve yazılmış bir tarihin içinde bilinçsiz ve silinmek üzere olan bir nokta idim: "Vatan müdafaasında bir Mehmetçik, bir Şehit". Ölen binlerin, onbinlerin içinde sonu olmayan bir savaşın, adı olmayan kahramanı. Ağır geliyordu vücudum dizlerime. Postallarımı çıkartmak istedim aniden. Mirza'yı hatırladım. Okul kapanır kapanmaz ayaklarından atardı ayakkabılarını. Tabanı sertleşmiş ayakları ile çiviler üstünde yürüyen bir fakirinin emniyeti ve hususu içinde

basardı sertleşmiş toprağa. Ayaklarım çıplak olduğu zaman özgürüm derdi.

Mirza'yı düşünürken, tandır ekmeğinin kokusu geldi burnuma, hayvanları köye getirdiğimiz akşamlarda ki gibi. Fırına verilmiş tandır ekmeğinin kokusu karışırken kızışan günün son ışıklarına, koşar analarımızın elinden kapardık sıcak ekmeği. Tüfeği tutan, gecenin ayazında hissizleşmiş parmaklarıma yayıldı sıcak ekmeğin. Katığımız peynir. Büyük kayanın üstüne oturur açlığımızı giderirdik. Gecenin inmesini, bulutsuz mavi göğün kızışıp, koyulaşp, pırıldayan yıldızlarla siyaha dönmesini beklerdik. "Onun" acık renk gözlerine tekrar baktığımda, Mirza'nın ağıtını duydum türkülerde. Dayanamazdı doğanın güzelliğine bir türkü tuttururdu derinden. Türküleri düşüncelerini seslendirirdi. Yanık ağıtları milletlerimizin, Anadolu insanının acılarının meyvaları idi. Kah ezilen milletlerin ağa elinde, devlet elinde çektiği eziyeti, kah onların ümit ve emeğini anlatırdı. Arada bir durur, derin düşüncelere dalar. Sonra bana dönüp "Bu hüznün, bu coşku ve bu ümit Anadolu insanının. Ama dünyanın başka yerlerinde ve her yerinde ezilen milletler var ve onlar bizim yaşadıklarımızın benzerlerini bilip, yaşıyorlar." derdi. Son bir defa yıldızları görmek

kurşunun acısını. Hala elimde idi tüfeğim, upuzun düştüğüm karın içinde. Osman Çavuş'un sesi gürlüdi arkamdan, omuzumda dipçeğinin bıraktığı keskin acı yayılırken vücuduma. "Kalk asker, yürü. Herif ölü. Sana mı kaldı karşısına dikilip duasını yapmak." Titreyen bacaklarımın üstüne dikildim. Yaşıyordum. Ve "O" nefretle dolu, ölü gözleri ile bana bakıyordu.

Mart 6, 21.35: Barakamız soğudu. Çavuş sobanın yanındaki köşesinden Çoban Hasan'a böğürüyor, ateşe odun atası diye. Battanyenin altına büzülmüş titriyorum. Parmaklarım kalemi zor tutuyor. Komutan hastaneye yollasınlar "eşşoğlu eşşığı" demiş yeni gelen için. On gün olmadı buralara düşeli elin oğlu. Bacakları dizlerine değin donmuş fakirin. On altısında gözüküyordu. Yüzü hala tüysüzdü. Herhalde ölmüş ağasının nüfusu ile gelmiştir askere. "Postallarım dondu ulan" diye uluyor çavuş Çoban Hasan'a.

Mart 7, 21.00: Dün hastaneye yollanan tüysüz oğlanın yüzünü silemiyorum hafızamdan. Acaba bacaklarını mı keserler hastanede garibin? Bizler bu topraklarda büyüdük. Ayaklarımızdan tanırız yazın çatlamış, yarılmış; baharda çamurlaşmış ve kışın kar örtüsünün altında uyuyan toprağı. Çocukken ayaklarımız

köy yollarının bütün cefasını çekerdi. Toprak günlerce yağın yağmura doyduktan sonra, su birikintileri genişleyip yolları, tarlaları kaplayan çamurlu göller oluşturduğunda, ayakkabılarımız şeklini kaybetmiş bir çamur toprağı gibi görünürdü. Okul yolunda ayaklarımız ağırlaşır. Bize ağalarımızdan, bacalarımızdan devredilen, ökseleri eskimiş, kaytanları kopmuş ayakkabılarımızın boyasını kaybetmiş yüzleri, bitmekte olan mayısın kızgın güneşi altında yağmursuzluktan çatlamış, tozlaşmakta olan toprağın açık renginde idi. Senelerce aynı ayakkabılarla yürüdük yığılmış beyaz karın üstünde, aynı yoldan okula.

Mart 13, 19.20: Yazıyorum. Yazıyorum ki döndüğüm de... Acaba dönüş var mı bu yolda? Belki bir akşam, hatırladığımda "Hafızam beni kandırıyor. Gerçek böyle değildi" demiyeyim diye. Cemil kızıyor yazmama. "Ulan baban anlattığında gerçek olmayanı mı anlatıyor ki?" diyor. "Nasıl hatırlıyorsan odur gerçek." Hala "Onun" açık renkli gözlerindeki nefreti görüyorum. Hangi gerçek? Kimin gerçeğini yazıyorum?

Mart 14, 7:40:Dün gece karda yattık. Kararan havada, korkudan pusmuş beklerken, karı yırtıp içine dalan kurşunun

"O" ve ben, ikimiz de bu toprakların evladı idik. Savaş hattının ayrı tarafına çekmişti bizi kader. Çatışan geçmişlerin ürünü idik. O kendi tarihini yazmayı seçmişti; ben ise seçilmiş ve yazılmış bir tarihin içinde bilinçsiz ve silinmek üzere olan bir nokta idim: "Vatan müdafaasında bir Mehmetçik, bir Şehit". Ölen binlerin, onbinlerin içinde sonu olmayan bir savaşın adı olmayan kahramanı.

istedim. Yüzüme düşen bu serin, yumuşak ıslaklık yoksa gözyaşları mı idi anamın? Yağan kara bakar "Oğlum, nimettir. Kötülükleri temizliyor bu kar. Bu yıl da çok can aldı bu toprak. Çok hayınlık gördü." derdi. Bilmezdeki anam, bu kutsal perde bir gün oğlunun kanını da örtecek. Ona bunu söylemeyeceklerdi. Bir yerde bir komutan bir açıklama yapacak gazetelere "Askerin kanını yerde bırakmadık" diye övünecekti. O asker ki, o askerler ki bu toprakların insanlarına karşı olan savaşta, şehit olduklarına bile inanmamışlardı.

"Onun" tetiğine basan parmağını görmedim. Hatta hissetmedim etimi yaran

sesini duydum. Yanımdakinin tükürdüğü kanın tatlı tadı ağızıma geldi. Ağlıyordu sessizce. Asker araziye yabancı. Düşman buraların evladı. Ayaklarının sesini gizlemeyi çocukluğunda öğretiler ona avını kovalarken. Düşmanın ayağı emniyette. Bastığı toprağı, ardında yattığı tümseği biliyor. Asker ise devamlı karın doldurduğu çukurların içine düşüyor. Geriye yollananların ikisi bir yerlerini kırmışlar.

Mart 17, 6.15: Bütün gece inleyen askerinin sesi kesildi sabaha karşı. Alıp götürdüler. Ele verecekti bizi namussuz diye düşünüyordum, soğuktan büzüldüğüm köşede dün gece. Sesi kesilende, öldü ise kurtuldu bu cehennemden dedim. Askerin morali bozuk ve korkuyor bu düşmanını görmediği savaştan. İkmal gelmiş. Sıcak çorba verdiler. İlerleyecekmişiz.

Mart 18, 18.30: Dönüş emri verildi, dün öğlenden evvel. Serbest verdiler bize. Koşuş gene soğuk. Cemil çarpan çeneleirim sesini duyuyor. "Kürt nereden çıktı bu yazmak" deyip söyleniyor. Evden mektup gelmiş. Kötü haber yok. Bilirim yazmazlar. Bacımı evereceklermiş. Benim dönüşümü bekliyorlarmış askerden. Anam haber soruyor köyünden.

Yazmak gittikçe ağır geliyor. Düşünmek acı veriyor bana. Yaşanmanın altında gizlenmiş gerçeği bulmaya çalışmak eziyet oluyor bu satırları çizistirenken. Zengin oğlunu askere yollamıyor. Onlar "vatan hizmetini", bu hizmetin "şerefi ve şanını" satın alıyorlar oğulları için. Bir yerlerde bir tanıdıkları olanlar da oğullarını "iklimi munasip" bölgelere yolluyorlar ölmesinler diye. Buralara gelenler emeğinin hiç bir zaman karşılığını alamamış emekçinin çocukları. "Vatan görevi" yeni anlamlar kazanıyor. Bu iktidarsız devlet, iktidarını bir ekme parası için çalışan yoksul çocukların kanları ile "şehitlik şerefi" ile sağlamaya uğraşılıyor. Ve bizler verilen emirler gereğince, "vatan görevimizi" yaparken, doğduğumuz topraklarda yetişmiş, aynı çileyi çekmiş köylüye ihanet ediyoruz. Evlerini bombalayıp, yakıp yıkıyoruz. Bu vatanın evlatlarını öldürüp, bu vahşetin içinde insanlığımızı korumaya çalışıyoruz.

Mart 21, 21.45: Cemil hala alışmadı yazmama "Kürt soğuktan titremiyorsun sen. Seni düşünmek korkutuyor. Bırak kalemi elinden" diyor. Emir gelmişmiş yüksek bir yerlerden. Köyleri dolaşacakmışız. Eşkiya köylüden yardım almış. Köylü bu toprakların insanı. Bu topraklar iki lokma ekmeği mi esirgedi köylüden? Hangi ana evladından ekmeği kaçırmış? Hele devlet bile gelse üstüne. Anam gene paket postalamış; ördüğü yün çoraplar ve iç fanilası çıktı içinden.

Mart 22, 21.20: Doğu Anadolu tarihi hakkında ilk bilgilerim bana anamın ve babamın öğretilerinden gelmişti. Yaşım ilerledikçe, bu tarih büyüklerimizin anıları ve onların ataana ve atababalarından

öğrendikleri tarih ile derinlik ve renk kazanmıştı. Bu, biz Doğu Anadolu çocuklarının bildiği tarih, resmi tarih ile çakışan ve henüz basılmamış bir tarihtir. Bu tarihi tekrar benimseyişim, şehirde yaşadığım birinci senenin sonunda keşfettiğim kitaplar sayesinde olmuştu. Bir Anadolu çocuğu için şehirleşmiş zaman zaman fizikselleşen acılarla dolu bir devredir. İlk aylarda bir larva gibi kapanmışım. Kozamın içinde etrafımda olanları, kah bir dehşet, kah bir aşağılanma, kah bir hayranlık içinde izlemişim. Öğrendiklerimle beslenip dış dünyaya açılmayı başardığımda, bu yeni devre, bir uyum, bir yeneden doğuş devresi idi. Kitaplarla ve Türkiye'nin acıları ile tanışmam bana tecrübelerimi değerlendirmeyi öğretti. Şehire geçişimi taşımış olduğumun bilincine varmam, beni doğduğum topraklara ve bu toprakların insanına daha bir güç ile bağlamıştı.

Mart 23, 5.40: Kar fırtınadan esiyor, devamlı tozuyor. Az ilerisi gözüküyor. Yollar kapananda köy ve köylünün dış dünya ile bağları kesilecek. Elektrik telleri üstlerine yığılan kara dayanamayıp kopması ile birlikte radyo haberleşmesi de kesilmiş olacak. Erkeklerin günlük uğraşları oturdukları yer minderlerinin üstünde, önlerine getirilen yemeği yemek, çay içmek ve konuşmaktan öte gitmeyecek. Analarımız ve bacılarımız her zamanki gibi günlerini, günün ilk ışıkları ile başlayıp gecenin geç saatlerine kadar çocuklara bakmak, ateşi tazelemek, su taşımak, yemek pişirmek, çamaşır yıkamak ve ahırları temizleyip hayvanları beslemekle geçirecekler. Kış bir daha cefadır bizim buralarda kadın kısmı için.

Mart 26, 15.10: Askere emir gelmiş. Takım, takım gidiyorlar köylünün üstüne. Birliğe dönen askerinin ağızını bıçak açmıyor. Koşuşların üera köşelerinden acılı türküler duyuluyor yalnızca. Bir uğursuzluk dolaşılıyor ortalarında. Her gün beş, on köy, mezra aranıyor. Uzaktan dumanlar gözüküyor. Havada devamlı yanık kokusu var; dağdan esen rüzgar dağıtmıyor kokuyu. Bir de tayına bol et, tavuk ilave ettiler bu aralar. Asker bizim oralara yaklaşmış derler.

Mart 29, 18.30: Hesapladım, dört sene geçmiş köyden çıkmalı. O zamanlar onbeş yaşında idim. Şehirde yaşamak çok şeyler değiştirmişti hayatımda. Hatırlıyorum, babamla ilk dükkana gidişimizi. İlk defa ayağımı kendimin olacak bir ayakkabının içine sokuşumu. Ayağıma rahatça uyan ayakkabıyı bulduğumda bile, babamın anlayan tebessümünü hatırlıyorum, ısrar edişime bir başkasını denemek için. Her adım atışımda Mirza'yı düşündüm o günlerde, dikkatle yürürken bizim yeni mahallenin taşlı, topraklı yollarında ayakkabılarım eskimesin diye. Attığım her adımda bastığın yeri bilmelisin derdi Mirza.

Anamı ve kardeşlerimi almak için kö-

ye vadiğımızda kar yeni başlamıştı. Dağdan esen keskin rüzgara rağmen kar taneleri yığılıyordu saman öbeklerinin üstüne. Kar rüzgarın önünde koşarak köy meydanında tozuyordu; yavaş ve sessizce kapıların ve pencerelerin önünde birikiyordu. Altı ay önce, anama evin geçimini bırakıp şehrin yolunu tutmuştu babam, beni yanına katıp. O da öbürleri gibi, doğup büyüdüğü köyünü, babasından kalan toprağını yok pahasına gözden çıkartıp, şehre göç etmeye karar vermişti. Evlatlarını okutmak istiyordu. Kararını açıkladığında şaşırmaşım. Ne de birlikte doğup büyüdüğü köylüsü şaşırıldı. Bir zamanlar Kürd'ün ve Türk'ün beraber yaşadığı bu civarda bizden başka Türk aile kalmamıştı; Türk aileler tek tek şehrin yolunu tutmuşlardı arkalarında senelerdir yaşadıkları baba evlerini, komşularını ve anılarını bırakıp. Bir bilinmeyene, sessiz korkuları ile atılırken, geride kalan Kürt komşularının, kirvelerinin hayır dualarını almışlardı.

Köye vadiğımızda sessizce inen kar bulutunun ve rüzgarın ısığının arkasından, köye dönen hayvanların sesleri duyuluyordu. Mirza hayvanları köye getiriyor olmalıydı. Beraber sürerdik altı ay öncesine kadar hayvanları ahırlara. Mirza her zaman neşeliydi. Bitmeyen gözlemleri vardı. Tabiatla olan, insanda olan değişiklikleri hemen farkedirdi. Hayali, suyun yolunu değiştirip köye su getirmektir. Suyun sahipsiz aktığı herkesin birlikte çalıştığı toprakta barış ve rahatlık içinde yaşayabileceğine inanıyordu köylünün.

Nisan 8, 19.30: "Gönüllü köy korucusu toplamak" için emir almışız. "Askerle köylü elele teröriste karşı. Köylünün devletle el birliği etmesi gerekiyor eşkiyaya karşı mücadelede" demiş komutan. Hele erkek mi kalmış köyde, köy korucusu olmaya bu topraklarda? Ağaların her birisi ya yabanın yolunu tutmuş ekme parası için ya da pek gözükmez olmuşlar ortalarında. Geriye kalanlar bir ihtiyarlar, bir de kadınlarla çocuklar. İhtiyarlar çoktan devretmişler tüfeklerini. Analar ise ne ile uğraşalar? Bütün emek onların üstüne düşer bu günlerde.

Nisan 10, 20:20: Cemil hala bana "Kürt bırak kalemi" diyor. Biliyorki bugün doğduğum, büyüdüğüm köye emir geldi. Çavuş, "Cemil var git Kürt Azad'a söyle alana çıkıyoruz. Hazırlansın" demiş sabahın köründe. Cemil söylenmiş "Komutan, Azad vardiyada" diye. "Çağır ulan Kürtü" diye bağırması. Köye yaklaştıkça korkum artıyordu. Ötelerdeki dumana doğru yürüyorduk. Yanık kokusu bir daha keskindi genzimizde.

Köy meydanında toplamışlardı hepinizi. Erkekler ve delikanlılar bir yana; kadınlar, kızlar ve çocuklar bir yana. Askerler evlere girip çıkıyor, arama yapıyorlardı. Savrulan, duvarlara çarpan, kırılan eşyaların sesleri geliyordu köy meydanına. İhtiyarların olduğu tarafta sessizlik bıçak

ile kesilir gibi idi. İfadesiz yüzleri güçsüzlüklerini perdeliyordu. Hacı Welat, Osman ve Mustafa ağalar abanmış duruyordu ayakta. Analarımız ömürleri boyunca yaşamışlardı ölüm acısını. Birbiri ardından toprağa vermişlerdi beşikteki bebelelerini. Kocalarının, oğullarının ölüm haberlerini almışlarsa da pek çok zaman ölülelerinin üstüne atıp kendilerini feryad edememişlerdi. Ölüm bizim oralara sessiz gelmez. Ölenin arkasından feryad eder kadınlarımız, saçlarını yüzlerini yolarlar, göğüslerini döverler. Ve sonunda acıyı içlerine gömüp, Allahın takdiri deyip, daha hüzünlü fakat olgun gözler ile bakarlar hayata.

Mirza meydanın ortasında kendinden geçmiş, kıpırtısız yatıyordu. Toz toprak içindeki ağzından kan sızıyordu. Bir asker başında bekliyordu tüfeği elinde. Gülizar Ana meydanın ortasında yatan oğlu Mirza'dan yana bakmıyordu. Bu gelen devletlendi. Gülizar Ana'nın dedesi İstiklal Savaşı Şehidi idi. Kocasını, oğulları askerlik yapmışlardı bu devlet için. Gülizar Ana'nın kızgınlığı öylesine derindi ki acısını göstermeyecekti Türk devletine.

Bacım, gözlerim seni aradı. Ananın yanında dimdik duruyordun. Gözlerini Mirza'dan ayırmıyordun. Ne kadar değişmiştin. Seni en son gördüğümde onüç yaşında idin. Boyun uzamış, ananınkini geçmişti. Yemenin kaymış, iki yana örülü açık renk saçlarını açıkta bırakmıştı. Uzun, kanı çekilmiş beyaz parmaklarıyla, zorla evinden çıkarılırken son anda yakaladığın bakır küçük bir maşrapayı tutuyordun. Ve yüzünde, karda yüzükoyun kırk metreyi geçtiğin günde gördüğüm nefret vardı. Mirza yerde genişleyen bir kan birikintisinin içinde yatıyordu. Başında bir asker bekliyordu.

Üçüncü sınıfta idik. Sabah erken kalkan analarımız küremişti kapıların önüne yığılan karı. O sabah, bizden önce yürüyenlerin ayak izlerinin bıraktığı dar bir geçişi ümid ettik okula geç kalmamak için. Okula vardığımızda, etrafta yağın karın sessizliği hakimdi. Korku ile sınıfa girdiğimizde, biliyorduk ki "öğretmene" neden geç kaldığımızı anlatacaktık. Yerimize oturmadan önce, ben korkumu yenmeğe çalışarak, Mirza yarım Türkçesi ile ağzımızda geveledik yağın kar ve yol hakkında bir kaç kelime. Bacım, senin bizim anlattıklarımıza eklemeyi gerekli gördüğün başka bir açıklaman yoktu. "Öğretmenin" kısılmış gözleri ile sorduğu soruları yanıtlamadan, gözlerin üstündeki karların eriyip, yerde ufak su birikintisi bıraktığı yıpranmış, ıslak ayakkabında sabitlemiş olarak bekliyordun. Soğuktan büzülmüş sağ ayağın çıplak ve çorapsızdı. "Öğretmenin" sesi yükseldikçe, korkumuz yerini sana duyduğumuz hayranlığa ve olabilecek tahmin ettiğimizden, üzüntüye dönüşüyordu. "İbret" dedi "öğretmen". "İbret" kış aylarında, karın okulun avlusunu bembeyaz bir örtü ile kapladığı gün-

lerde, Kürt öğrencilere verdiği cezanın adı idi.

O güne kadar hiç bir erkek öğrenci avlunun tamamını geçmemişti karda. Hiç bir kız öğrenci de bu cezaya çarptırılmamıştı suçu ne olursa olsun. Ve hiç kimse'nin suçu seninki kadar büyük değildi. Senin sessizliğin var olan otoriteyi küçümsüyordu. Senin sessizliğin "öğretmende" şekillenmiş Türk'ün otoritesini küçümsüyordu. Okulun avlusuna vardığımızda ayağındaki tek ayakkabıyı çıkartıp "öğretmenin" sana konuşmasına vakit vermeden ve acele etmeden çıplak ayaklarıyla yürüdü beyaz karın üstünde, avlunun sonuna doğru. Ne sen avlunun sonuna varmadan "öğretmenin" dur demesini bekle-din ne de "öğretmen" dur dedi.

Avlunun duvarına varıpta bize döndüğünde, gördük ki korkunun izleri yoktu senin yüzünde. Sakince yüzükoyun yattın beyaz karın üstüne. Ellerini çenenin altında birleştirip, hiç acele etmeden, yaptığından emin kucakladın karı kollarıyla. Ayaklarıyla kendini itip, ayak parmaklarından gelen kuvveti kollarında taşıyıp, dirseklerine abanıp, vücudunu ileri doğru çektin karın içinde. Tekrar ve tekrar. Saymadım kaç kulaçta tamamladığını kırk metrelik avluyu. Başın "öğretmenin" ayaklarına geldiğinde durdun. Ayağa kalktın. Başını kaldırıp, kalbinde ve kafanda biriken bütün nefreti ifade eden gözlerin ile ilk defa "öğretmenin" yüzüne hiç bir söz söylemeden baktın. Sonra başını hafifçe öne eğip "öğretmenin" ayak-kabılarına tükürdün. Soğuktan kıpkırmızı olmuş yüzünün, ellerinin ve ayaklarının rengi, sanki rengi solmuş kırmızı hırkanda aksediyordu. İfadesiz yüzün, hiç kıpırdamayan bakışlarıyla çıplak ayaklarında sabitlemişti. Avluyu kaplayan sessizlikte, bütün sınıfın kalp atışları senin çırpınan kalbinin atışlarına eşlik ediyordu sanki. Sen geçilmeyen kırk metreyi geçmiştin. Son sözü söylemiştin. "Öğretmen" o günü, her zaman olduğu gibi bu "ibret" olaylarına eşlik eden konuşmasını yapmadı sınıfa geri döndüğümüzde.

Yerde kanlar içinde yatan ağana bakarken yüzüne yayılmış nefret, seneler önce kırk metre karı yüzükoyun geçtiğinde gördüğüm nefret ile, karlı bir günde elinde silahı ile ölmüş "o" kahraman savaşçının gözlerinde gördüğüm nefret ile aynı idi.

Bu memleketin çocuklarını birbirlerine öldürtüyorlar. Mirza, benim kardeşimdi. Birbirimize korkularımızı, hayallerimizi, ümitlerimizi anlatmıştık. Babalarımız birbirini kirve tutmuşlardı sünnetlerimizde. Analarımız bulguru aynı tepside ayıklamışlardı. Bacılarımız bizimle yürümüşlerdi okul yolunda. Büyük, geriye getirilmesi imkansız kayıplar veriyoruz. Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu koşullardan yararlanan, devletin egemenliğine sahip güçler bu toprakların evlatlarını, bizim insanlarımızı, bizim yaşamımızı

imha politikaları izliyorlar. Ve ben, bu koşulların bilincinde, asker elbisemin içinde emirlerini bekliyorum üstlerimin. Senin evini ateşe vermek, ağanı öldürmek için. Halbuki, Kürt milletinin kendine özgü ve-karı ile dimdik duran seni, şu anda Kürt milletinin en derin acılarını hisseden seni, kollarımın arasına almak istiyordum. Bütün acılarını, nefretini ve kızgınlığını etimde duymak istiyordum. Sana adil bir düzenin mümkün olduğuna ve bir gün hiç şüphesiz adaletin yerini bulduğunu göreceğimize inandığımı söylemek istiyordum. Bunları düşünürken, ayaklarım beni sana doğru sürükledi. Yanına geldiğimde konuşmaya cesaretim yoktu. Beni hemen tanıdığımı anladım. Beni ve asker elbisem içinde temsil ettiğim güçleri bakışlarıyla değerlendirdin. Bir anda kalbimde hissettim nefretinin bana verdiği korkuyu. Gülizar Ana'mın ve senin duyabileceğin kısık bir sesle "Affet beni Mirdisi Bacım" dedim. Yüzüme dikilmiş nefret dolu gözlerini yere doğru çevirdin ve Kürt milletinin nefretini, düzene, devlete ve askeri güçlere olan nefretini tükürdün asker postallarına.

Nisan 11, 6.40: Daha bir cesurum bugün. Dün gece yazmaya, tarihe geçirmeye korktuklarımı şimdi yazabilirim. Dün, komutan yarım saat müddet verdi köylüye, köyü terketmeleri için. Köylüm biliyordu bu emrin anlamını. Komşu köylerden haberler geliyordu günlerdir. Telaşla topladılar senelerinin emeğini. Mirza'yı bir at arabasına yüklediler. Hava karar-mak üzereydi. Bilmiyorum Mirza bir gün tekrar solan güneşe karşı türkülerini söyleyebilecek mi? Bacım, sen Gülizar Anam ile birlikte at arabasının yanında yürüyordun en son gördüğümde. Dönüp geriye bakmadın. Elinde hala üstü dövmeli bakır maşrapayı tutuyordun.

Bizler ise aldığımız emir üzerine yaptık senin köyünü. Dedelerimin doğup büyüdüğü, asırlardır bu vatanın Kürt ve Türk evlatlarının, tabiatın ve tarihin cilvelerine rağmen birlikte yaşam mücadelesi verdikleri bu köyü. Anam haber soruyordu köyünden son mektubunda. Ona gerçekleri yazabilecek cesareti bulabileceğimi sanmıyorum şimdilik.

***

Bacım Mirdisi,

Milletlerimiz tarihlerini böyle yazıyorlar. Bu ateşi başlatanlar artık bilmelidirler ki bizler, bu toprakların asıl mirasçıları, bu ateşi Türkiye sınırlarının içinde ve dışında, kalplerimizde taşıyoruz. Acılarımızın, kederlerimizin ve nefretimizin işareti olan bu ateş bize güven veriyor. Yarınları ümit ile bakıyoruz. İnanyoruz ki daha aydınlık, yeşil ve bereketli, yeni bir yolda milletlerimiz elele olmaktan şeref duyarak yürüyecekler yarınlarda.

Azad

Barişî istemek ve önemini kavramak

Nujen

Taşdığı anlam itibarıyla "barış" kelimesinin bir kutsallığı vardır. Bu kutsallık, "barış"ın karşıtı olan "savaş"ın acılarını yaşayan ve doğurduğu tahribatları görebilen için bir anlam taşır. "Barış"ı istemek için, kişinin bizzat kendisinin savaşı yaşama şartı yoktur, olmamalı da. Dünyanın en ücra köşesinde sürdürülen bir savaş, diğer ucundaki insanı, şu veya bu şekilde etkiler. İnsan, insanlığını kaybetmediği sürece tabii!

Ne var ki, savaşta yarar göreceklere inananlar ve geçici bir süre için de olsa, savaşta çıkarıcılığı arayan kesimler, savaşın sürdürülmesinde ısrarcı tavır takınmakla, insanlığı "canavarlığa" dönüştürebiliyorlar! Bu, yaşamın acı gerçeğidir. Ve bu canavarlar da zaman zaman, bu sözcüğü ağızlarına dolar dururlar, utanmadan barıştan yanaymış gibi, avaz avaz bağırırlar. Onlar, barışı haykırır gibi görünürken, gözlerinden kin, nefret ve sevgisizlik fırlar. Söylevleriyle, gözlerinden okunanları bastırabileceklerini sanıyorlar!

Oysa, barışı isteyenlerin yüreği sevgi, gözleri şefkatle doludur. Kinin, nefretin yeri yoktur yüreğinde. Ama kendisine kinle yaklaşanlara karşı, savunmasız kalmaması gerektiğini bilecek kadar da onurlu olur o yürek. Barıştan yana olursa dahi, kendini savunmak için savaşılması gerekli haller de olacaktır elbet! Böyle ortamlarda güç dengesi ağır basan taraf, ne kadar haklı bir savaşım verdiğini söylese de, -ki doğaldır savaşta üstün çıkması anlaşılır yanı yok. Güçlülük, insanları katletme ve tüm haklarını gaspetme ile değil; tam tersine kendisi için hak gördüğü her talebi, başkası için de istemek ve bunu sağlama yönünde çaba harcamakla gösterilirse, insanlık özünü taşır. Ne var ki günümüzde kana doymayanlar, güçlülüğü şiddette aramaktalar.

Örnek verilecek olursa, hiç uzaklara gitmeye gerek yok. Barışı silahlı kuvvetlerin güçlenmesinde gören ve kendi görsel yayınlarında, "Barışı sağlamak için, silahlı kuvvetlerimizi güçlendirelim!" (silahın barışı sağlamada bir araç olarak kullanılma olgusu, Türk devlet politikasına özgü bir belirleme olsa gerek!) sloganıyla, dünyada eşine hiç rastlanmayan bir yöntem başvuran TC devleti dünyaca tanınan bir örnektir. Silahın patladığı yerde barış değil, savaş vardır. Silahlı kuvvetlerin güçlenmesi, sadece -yaşam hakkı-eşit hak talebiyle mücadele veren bir halka karşı isteniyorsa, barış istemi mi, yoksa savaş çıtırtkanlığı mı olur, bunu anlamak zor olmasa gerek!

Evet, başta Sayın Tansu Çiller, Devlet Başkanı S. Demirel, faşist ve şovenistliğiyle belleklerde iz yapıp, Türk tarihinde önemli bir yeri olan Başbuğ Türkeş ve çeşitli dönemlerde hükümette yer alarak, içinden kopup geldiği halka karşı uygulanan soykırımı bizzat destekleyen Hikmet

Çetin olmak üzere, bu çıtırtkanlığı yapan diğer devlet yetkililerinin ağızlarına, "barış" sözcüğü, yakışmıyor bile. Gözünü kan bürümüş, faşist-ırkçı bir ruhla donanmış, barbarlığıyla ün salmış Osmanlı yönetim biçimini devralan yöneticiler olarak, bu devlet anlayışıyla, "barış" sözcüğünü almaları, onların kirli yüzlerini kapatmaya yetmez. Zira Kürt halkına karşı uyguladıkları vahşetler, onların gerçek yüzünü göstermektedir. Öncelikle bu bayan(!), (ne yazık ki bir bayandır o) sonra da bu baylar bıraksınlar da, sevginin güzelliğini, insan olmanın özünü içeren bu sözcüğü, o nitelikteki insanlar haykırınsın!

Ama şunu da belirtmeden geçemeyeceğim. Bir zamanlar, ağıza alınmakla en büyük suç sayılan "Kürt, Kürt halkı, Kürtçe ve Kürdistan..." gibi kavramları kullanmayı öğrendikleri gibi, Kürtler sayesinde şimdi de "barış" kavramını sıkça kullanmayı öğrendiler ya, bu da bir gelişmedir onlar için! Ne var ki bunlar, barışı ağızına alanlara karşı ve insan haklarına saygılı olmayı, bir türlü öğrenemediler! Ama barıştan, barışçıl çözümlerden yana olan kendi eşdeğerindeki makama sahip kadın parlamenterlere "fahişe-orospu" deme; görevini yerine getirmekle yükümlü bir hostese de "teşekkür" edeceğine, "tokat" atma cüretini göstermekle düştükleri düzeyi çok güzel sergileyebiliyorlar!

Aslında, bu tür becerileri saymakla bitmez. Hangi haltlarını ele alacaksınız ki?

- Güçlü olmayı, erkeksi görünmede ve onları taklit etmede arayan bir kadın başbakanın, ünlü parmak gösterişini mi? Bir dirseğine dayanıp öteki eliyle sıktığı yumruğuyla, yürüyüşüyle erkeklere taş çıkartırcasına ortaya serdiği "uygun adım marş" temposunu mu? Tüm kadınlık vasfını(!) yitirşini mi?

- Ötekinin, bağrından kopup geldiği bir halka karşı uygulanan katliam ve soykırımına, yakılıp yıktırılan binlerce köye, kendi yakınlarının da içinde yer aldığı bir halkı göremeyecek kadar körelen ve bu halkın sefalete sürüklenmesine, adeta bir zafer kazanmışçasına seviniri gibi yaklaşımını mı? Aynı vurdum-duymazlığı taşıyan benzerlerini mi?

- Yedi kez siyasetten uzaklaştırılıp, sonunda devlet başkanlığına getirilen zat'ın marifetlerini mi? Yoksa, O'nu bu mertebeye çıkaranların yüceliklerini mi?

- Gütülen politika ile yönlendirilen milliyetçi, faşist, aydın olma özelliğini yitiren, bütün baskılara boyun eğer duruma getirilen kimi suskun; ama öfke dolu, kimi de sermayeye yem olmuş insanları ve demokrasi anlayışını mı? Hangi birisini? Hangisini ele alsan değil gazete sayfaları, kitaplar bile yetmez.

Bütün bunlar, birçoğumuzun sıkça kafa yorduğu durumlardır. Yorumunu yapmaya gerek yok. Bütün bunlar bir yana, Türkiye ve Kürdistan'daki kirli savaşın

gelen bugünkü aşamasında, barışın kaçınılmazlığının tartışıldığı ve Türk devletinden tüm Kürt siyasi parti ve örgütlerini de muhatap alarak, kirli savaşa son vermesinin şiddetle istendiği, "siyasi barışçıl çözüm yolları"na başvurulmasının hem Kürt örgütleri hem de demokrat Türk kesimleri tarafından önemle vurgulandığı bir süreçte, Kürt partilerinin kendi aralarındaki anlaşmazlığa ve çatışmalara bir anlam veremiyorum. Bir yıldan beri, Güney Kürdistan'da PDK ile YNK arasında süre gelen çatışmayı, bütün Kürt siyasi örgütleri ve siyasi kişilikler kınadı, bunun sadece düşmana yarayacağı vurgulandı, kardeş kavgasından duyulan endişeler dile getirildi. Hemen hemen tüm Kürt parti ve örgütleri olayı kınayarak çağrıda bulundu, bu kardeş kavgasına son verilmesi talep edildi. Kınayanlardan biri de PKK idi.

Sonunda, herkesin istemi olan bu kardeş kavgasına son vermek üzere bir araya gelindi, adımlar atıldı. (Bunun yeri, biçimi ve bileşimini burada tartışmak istemiyorum. Önemli olan çatışmaya son verilmesiydi.) Savaşın yorgunluğunu taşıyan Güney Kürdistan halkı, tam nefes almak üzereyken, ikinci kardeş kavgasının başlatılması, tasvip edilir şey değil. Savaş, düşmana karşı yürütülür. Yanlış olduğu ileri sürülen değerlendirmeler, kardeşler arasında savaşıma gerekçesi olmamalıdır. Tam tersine düşmana inat, bütünleyici olmalıdır. Gücümüz, zaten dörde hatta beşe bölünmüş durumdaydı. Bir daha bölünmesi, beraberinde küçülmeyi getirir. Ve bu sadece düşmanın işine yarar.

Öte yandan, PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın PDK'ya karşı başlattıkları savaş gerekçesini "haklı bir savaş" olarak belirttiği ilk konuşmasında, "bu çatışma, uzlaştırmayı sağlamak için yapıldı" şeklindeki ifadesine ve hala bunun kışkırtıcılığı yapan taraftarlarına bir anlam veremiyorum. Ayrıca, konuşmasında PDK'yı "kerhanecilik ve gavatlık"la nitelemesini de, hangi sebeplerden olursa olsun, bir Kürt liderinin ağızından çıkmasını ve barış ortamı sağlanması gerekirken, yeniden bir kardeş kavgasına başlanılmasını da bir talihsizlik olarak değerlendiriyorum. Dublin'de yapılan toplantının ayrıntıları ve tartışma yanları, bu yazının kapsamı dışındadır. Amacım, onu tartışmak da değil. Vurgulamak istediğim şey, yukarıda da belirtildiği gibi, kardeşlerin bu aşamada çatışmaya girmeleri, sağlanmasını istediğimiz barış sürecine vurulan en büyük baltadır. PDK ile YNK arasında meydana gelen çatışmadan da ağır bir darbedir bu Kürt halkı için.

Savaş çıkarmak çok kolay. Ama baten barışı istemek, hatta bunu sağlamış olmak bile, eğer ele geçen fırsat kaçırıldıktan sonraya denk düşerse, açılan yaraları ve tahribatları onarmaya yetmeyebilir!

KUNCEJKA ZAROKAN

Berhevkar:
Vazgal Bazidi

Zarçirok

Rovi û Pirê

Carek ji caran pirek, bızinek wê û roviyek hebûye. Pirê her tim bızina xwe dıdoşe, şirê dıxe bin zembilê dıçe karê, dema êvarê tê dıxwaze şirê derxe bi nanê xwe bıxwe ji ber ku tu tiştê wê yê xwannê tunnebûye, dınhêre şir li bin zembilê nine. Dıbe heywax şirê mın yek dızıye. Belengazê bırcı radızê. Tu nabêji her tun rovi tê şirê wê vedıxwe.

Pirê sıbetırê disa bızinê xwe dıdoşe, şirê dıxe bin zembilê dıçe iş. Bvarê ji kar vedıgere disa dıçe şirê bine bi nanê xwe vexwe, disa dınhêre şirê wê tunne. Dıbe heywax disa kêye tê şirê mın dıxwe? Paşê dıbe ez sıbê naçıme şıxul, lê bıpem ew kêye tê her tun şirê mın vedıxwe? Sıbê mêze dıke, deri vebû roviyek hat çu şirê li bin zembilê derxist û vexwar. Paşê ji bıxwe xwe uha got "Ez tıngır mangır dıızını dıçızn şirê pirê vedıxwun dıçım mala xwe. "Pirê dasê hıldıde paş deri dısekıne Ça rovi tê ji deri derkeve pirê lédıxe poçıka rovi jêdıke. Rovi vedıgere dıbeje:

-Pirê, pirê poçıka mın bıde, dıçını şirê te tınım, dıçıme nav heval hogırê xwe.

Pirê dıbeje:

-Na, tu here şirê mın mınra bine.

Dıçe cem bızinê, jêra dıbeje:

-Bızın, bızın şir bıde mızı, şir dıdım pirê, pirê poçıka mın dıde mın, dıçıme nav heval hogırê xwe.

Bızın dıbeje:

-Tu here mınra çılo bine.

Dıçe cem darê, darê ra dıbeje:

-Darê, darê, çılo bıde mın, çılo dıdım kolê, kolê şir dıde mın, şirê dıdıme pirê, pirê poçıka mın dıde mın, dıçımenav heval hogırê

xwe.

Dar dıbeje:

-Tu here av bine bıde mın.

Dıçe ser kaniyê, dıbeje:

-Kani, kani avê bıde mın, avê dıdım darê, dar çılo dıde mın, çılo dıdım kolê, kolê şir dıde mın, şirê dıdım pirê, pirê poçıka mın dıde mın dıçım nav heval hogırê xwe.

Kani dıbeje:

-Tu here qıza paşê bine li ser mın bıreqısine.

Dıçe cem paşê, dıbeje:

-Paşa, paşa qıza xwe bıde mın, dıbım ser kaniyê dıreqısınım, kani av dıde mın, avê dıdım darê, dar çılo dıde mın, çılo dıdıme kolê, kolê şir dıde mın, şirê dıdım pirê, pirê poçıka mın dıde mın, dıçım nav heval hogırê xwe.

Paşa dıbeje:

-Tu here cem Goşkar, solan qıza mın ra bine.

Dıçe cem goşkar, dıbeje:

-Goşkar, goşkar, solan bıde mın solan dıkıme lingên qıza paşê, qıza paşê tê ser kaniyê dıreqıse, kani avê dıde mın, avê dıdım darê, dar çılo dıde mın, çılo dıdım kole, kolê şir dıde mın, şirê dıdım pirê pirê poçıka mın dıde mın, dıçıme nav heval hogırê xwe.

Goşkar dıbeje:

-Tu here mın ra hêkan bine.

Dıçe cem mırışkê, dıbeje:

-Mırışkê, mırışkê, hêkan bıde mın, hêkan dıdım goşkar, goşkar solan dıde mın, solan dıkıme lingên qıza paşê, qıza paşê tê ser kaniyê dıleyize, kani avê dıde mın, av dıdım darê, dar çılo dıde mın, çılo dıdıme kolê kolê şir dıde mın, şirê dıdım pirê, pirê poçıka mın dıde mın, ez ji dıçıme nav heval hogırê xwe.

Mırışk dıbeje:

-Tu here qût bine bıde mın.

Dıçe cem pêsta, dıbeje:

-Pêsta, pêsta, qût bıde mın, qût dıdım mırışkê, mırışk hêkan dıde mın, hêkan dıdım goşkar, goşkar solan dıde mın solan dıkıme lingên

qıza paşê, qıza paşê tê li ser kaniyê dıreqıse, kani avê dıde mın, avê dıdım darê, dar çılo dıde mın, çılo dıdım kolê, kolê şir dıde mın, şirê dıdım pirê, pirê poçıka mın dıde mın, dıçım nav heval hogırê xwe.

Pêsta dıbeje:

-Heremıxê bine li mın xine.

Dıçe cem ka, dıbeje:

-Kayo, kayo, mıxê bıde mın, mıxê dıdım pêsta, pêsta qût dıde mın, qût dıdım mırışkê, mırışk hêkan dıde mın hêkan dıdım goşkar, goşkar solan dıde mın, solan dıkıme lingên qıza paşê, qıza paşê tê ser kaniyê dıleyize, kani avê dıde mın, avê dıdım darê, dar çılo dıde mın, çılo dıdım kolê kolê şir dıde mın, şirê dıdım pirê, pirê poçıka mın dıde mın, dıçım nav heval hogırê xwe.

Ka dıbeje:

-Here ka bine bıde mın.

Dıçe cem kadinê, dıbeje:

-Kadin, kadin, kayê bıde mın, kayê dıdıme ka, ka mıxê dıde mın, mıxa dıbım dıdım pêsta, pêsta qût dıde mın qûtê dıdım mırışkê mırışk hêkan dıde mın, hêkan dıdım goşkar, goşkar solan dıde mın, solan dıkıme lingên qıza paşê, qıza paşê tê ser kaniyê dıreqıse, kani avê dıde mın, avê dıdım darê, dar çılo dıde mın çılo dıdım kolê, kolê şir dıde mın, şirê dıdım pirê, pirê poçıka mın dıde mın, ez ji dıçım nav heval hogırê xwe.

Kadin dıbeje:

-De tu were pıšta nın topış bıke.

Dıçe pıšta kadinê topış dıke.

Kadin ka dıdê, kayê dıde ka, ka qût dıdê, qût dıde mırışkê, mırışk hêkan dıdê, hek dıbe dıde goşkar, goşkar solan dıdê, solan dıbe dıde qıza paşê, qıza paşê tine li ser kaniyê dılizine, kani avê dıdê, avê darê dıke, dar çılo dıdêyi, çılo dıde kolê kolê şir dıdêyi, şirê dıde pirê, pirê poçıka wi dıdêyi, çiroka me ji li vıra xılasbû.

Klamên ku bo zarokan tên gotinê

ÇÊLEK

Çêleka ji golik

Ketiye mêrga bî şolîk,
Jan lêketiye, êş lêketiye,
Ka golîk?

*****

HÛRIK HÛRIK

Hûrik hûrik bî rê da,
Nava gul û gihê da,
Paşla gedê xelqê da,
go: Pîso, here wêda.

Gotinên bo zarokan

Metê Metê
ji kerê ketê
ker fetîsi
met reqîsi.

*****

Pîsi pîsi
nan garîsi
keti çalê
pê fetîsi.
Go: Miyaw!..

ZARLÎSTINOK

DARA PEŞKÊ

Berê listinê grup an ji kes di nav xwe da peşk davêjin, gelo kê wê pêşiyê dest bî listinê bike ra Dara Peşkê dibêjin.

Çend qirşîk(darîk) di destê xwe da yek vedişêrê. Tenê serê qirşîkan tê xûyanê û di nav wan qirşîkan da tenê yek kurt e. Kê qirşîka kurt bîkşîne, ew kes an ji grup dest bî listinê dike.

KERKÊ KER AJO KÊ TE DAJO

Zarok ji bona listinê tene bahev, dibîne du grub.

Di nav xwe da peşk davêjin çika kê wê destpêbike. Gruba ku wê destpê bike wek eskeran rêz dibin. Gruba duwemin ji qederî du mêtro li pêşiyê û piştî xwe didine wana û rêzdibin. Ciyê ku gruba pêşin dîsekine ra dibêjin KANOŞK, bî gotinek din ciyê desipê kirinê.

Pey rêzbûna gruban, zarokek ji gruba paşin derdikeve pêş, tiliya xwe dide piştî zarokek pêşiya xwe. Divê dema tiliyek li piştî zarokê pêşiyê ket, ew hêdi hêdi pêştî gav bavêje û tu caran li piştî xwe nenihêre. Zarokê ku zarokê pêşiyê dajo, jê dipirse:

- Kerkê ker ajo, kê te dajo?

Zarokê ku li pêştî diçe, divê ji dengê hevalê xwe derxe ku ew ki ye. Navek ji gruba paş dibêje. Heke dengê hevalê xwe nasbike û navê wî rast bêje, ewê ewi dajo dîsekine û rast e dibêje. Li wê derê piştî ewê rast nav goti siyar dibe û heta Kanoşkê tê. Heke navê hevalê xwe demexe, pêvist e zarokê pêşiyê her ber bî pêş bimeşe.

Bî vî awayî gruba paş hemû dora xwe derbasdikin. Vê carê ciyê xwe bihevra diguhuzin. Gruba pêş tê paşiyê, paş diçe pêşiyê. Ewana ji dora xwe derbasdikin û listin ji diqede.

Dersê Zimanê Kurdi

Amadekar:
Senem Çamlîbel

ALFABE ME

Tipên alfaba me 31 heb in.
Tipan bine ba hev
û hevokêk çêke.

A a M m
B b N n
C c O o
Ç ç P p
D d Q q
E e R r
Ê ê S s
F f Ş ş
G g T t
H h U u
I î Û û
J j V v
K k W w
L l X x
Y y
Z z

Tipa destpêka hevokan,
her tîm mezîn bîvîse.
Dema hevok xilas dibe,
nîxteki dayne.

****

Bî du wêneyan va hevokan çêkin.

PIRSÊN ANKÊTÊ

1- Wek keçîkek/jînek Kurd jî rêxistinêki jînan ya Kurdan çî hêvi diki?

2-Bî gor te, KOMJIN divê gîrani bîde kijan kar û çalakîyan? Alikari û piştgiriya kijan kar û xebatên KOMJIN'ê tu dikari biki?

3- Tu kijan xebatan pêwîst, kijanan nepêwîst dibini? Bî kerema xwe îşaretan dayne?

	Pêwîst e	Ne pêwîst e
-Seminerên perwerdeyi	0	0
-Yên siyasi	0	0
-Yên civaki	0	0
(Wek tendurîstiyê jînan, xwedikirina zarokan)		
-Pêşangah	0	0
-Şevên çandi	0	0
-Konferans	0	0
-Civinên niqaş, dan û standin	0	0
-Derxistina kovarek jînan	0	0
-Çalakiyên jî bo 8 ê Adarê	0	0
-Çalakiyên hember buyerên Kurdistanê	0	0
.....	0	0
.....	0	0

4- Komjîn di sala 1994'an 10-12 meha Çileyê pêşin da Konferansa Navnetewî ya Jînan amadekir. Bir û baweriya te li ser wê Konferansê çîye? Heke her sal konferansêki uha bê sazîrînê, gor te divê babetê konferansê çî bibe?

ANKET SORULARI

1- Bir Kürt kadını/genç kıızı olarak, bir Kürt Kadın Örgütünden beklentilerin nelerdir?

2-Komjîn'in sence hangi eylem ve çalışmalara ağırlık vermesi gerekir? Şahsen hangi çalışmalarını desteklersin?

3-Hangi çalışmalarını gerekli, hangilerini gereksiz buluyorsan, işaretle

	gerekli	gereksiz
-Eğitim seminerleri	0	0
a-politik içerikli	0	0
b-sosyal içerikli	0	0
(kadın sağlığı, çocuk bakımı gibi)		
-Sergiler	0	0
-Kültür geceleri	0	0
-Konferanslar	0	0
-Paneller (Podiumsdiskussion)	0	0
-Kadın dergisi çıkarma	0	0
-8 Mart'a yönelik eylemler	0	0
-Kürdistan'da yaşanan olaylara yönelik tepki eylemleri	0	0
.....	0	0
.....	0	0

4-Komjîn, 10-12 Aralık 1994'de Uluslararası Kürdistan Kadınları Konferansını düzenledi. Böylesi bir konferansı nasıl buluyorsun? Her yıl yapılması halinde hangi konuların işlenmesini gerekli görüyorsun?

Nota JİYAN'ê: Bî kerema xwe bersivên xwe li ser navnişana jêrin bişinin.

JİYAN'ın Notu: Lütfen yanıtlarınızı aşağıdaki adrese gönderiniz.

JİYAN

Xwedi-Heausgeber: KOMJIN - Yekitiya Jinên Kurdistan /Verband der Frauen aus Kurdistan
Navnişan-Adresse : c/o HEVALTI, Robertstr. 5-7, 51103 Köln; Tel und Fax: 0231/833337
Konto Nr. : Deutsche Bank 24 27 136 BLZ: 370 700 60
Abone Koşulları : Yıllık 15 DM